

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра практики англійської мови

На правах рукопису¹

СУКАЧ МАР'ЯНА АНДРІЙВНА

**СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО
ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ ПРОМОВ ДЖ. БАЙДЕНА І Р.
СУНАКА)**

Спеціальність: 035. 041 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша — англійська)»

Освітньо-професійна програма «Мова і література (англійська). Переклад»

Робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Науковий керівник:

СЕМЕНЮК АНТОНІНА АФАНАСІЙВНА,

кандидат філологічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри _____

від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри

(_____) _____

(підпис)

ПБ

ЛУЦЬК - 2023

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	
1.1. Характеристика політичного дискурсу і його особливостей	6
1.2. Основні компоненти політичної промови як різновиду політичної комунікації	12
1.3. Поняття комунікативних стратегій і тактик	18
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ, ПРИТАМАННІ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСУ ДЖ. БАЙДЕНА	
2.1. Вербалізація кооперативних стратегій і тактик	30
2.2. Лінгвопрагматичні особливості стратегічної й тактичної реалізації конфліктного політичного дискурсу	42
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНА Й ТАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ Р. СУНАКА	
3.1. Мовна репрезентація кооперативних стратегій і тактик	56
3.2. Особливості конфліктного політичного дискурсу	68
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	96

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку людства стрімко зростає значення політичної комунікації, завдяки якій відбувається органічна взаємодія суб'єктів політики з іншими суспільними сферами. Відповідно, аналіз ролі мови в політиці вже десятиліттями залишається в центрі уваги багатьох фахівців зі сфер політології, психології, соціології, філософії та чимало інших. Зростання активного зацікавлення політичною комунікацією сприяє виникненню нових підходів до її вивчення, особливо у зв'язку з постійними соціально-політичними та кадровими змінами у владі, оскільки кожен політик прагне розробити власні ефективні методи впливу на громадськість. Актуальність нашого дослідження зумовлена попитом на вивчення політичної комунікації на рівні прагматики, соціолінгвістики, гендерної лінгвістики, дискурс-аналізу та всебічний розгляд специфічних мовних засобів реалізації комунікативних намірів мовця. У цьому контексті особливо актуальним є аналіз стратегій та тактик, які використовуються Джо Байденом та Ріші Сунаком у їхніх політичних промовах з метою досягнення заздалегідь визначених цілей.

Питанню розвитку політичного дискурсу присвятили свої праці такі вчені, як Ф. Бацевич [3], І. Волянюк [6], Л. Лукіна [25], Н. Шевчук [56] та інші, а в напрямку вивчення поняття комунікативних стратегій і тактик відзначаються роботи Л. Завальської [12], О. П'єцух [35], Л. Славової [43] та інших, які зосереджувались саме на аспектах мовленнєвого інтерактиву та способах вирішення комунікативних завдань.

Мета дослідження полягає в аналізі кооперативних та конфліктних комунікативних стратегій і притаманних їм тактик в межах політичного дискурсу на основі текстів промов президента Сполучених Штатів Америки Джо Байдена та прем'єр-міністра Великобританії Ріші Сунака, що зумовлює необхідність розв'язання таких завдань:

- охарактеризувати підходи до визначення політичного дискурсу та його особливостей;

- розглянути жанр політичної промови як основний засіб вираження намірів мовця;
- виділити кооперативні і конфліктні комунікативні стратегії й властиві їм тактики;
- проаналізувати мовні засоби їхньої реалізації та відповідний прагматичний вплив на цільову аудиторію;
- порівняти особливості політичного дискурсу Дж. Байдена та Р. Сунака.

Об’єкт дослідження — політичний дискурс як мовна комунікація в межах політичного простору, спрямована на досягнення та утримання державної влади.

Предмет дослідження становлять мовні засоби вираження стратегічної і тактичної спрямованості політичного дискурсу.

У роботі застосовано такі **методи** дослідження, як: елементи дискурс-аналізу, використані для дослідження контекстуального тла звернень, їхньої риторики та впливу на громадську думку; прагматичний аналіз, завдяки якому можливо вивчити взаємозв’язок між кооперативними й конфліктними стратегіями й тактиками та мовними засобами їхньої реалізації; лінгвостилістичний аналіз для встановлення зв’язків між мовними засобами при побудові висловлювань у промовах задля досягнення необхідного прагматичного впливу; метод компаративного аналізу, задіяний для порівняння попередньо отриманих даних з метою визначення схожості й відмінності у формах використання певних стратегій і тактик двома політиками; описовий метод, застосований для детального розгляду та характеристики необхідного лінгвістичного матеріалу, виявленого під час аналізу та порівняння обраних політичних промов.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що їх можна використати як основу чи додатковий теоретичний та ілюстративний матеріал для проведення подальших досліджень в межах як зазначеної теми, так і явища політичної комунікації загалом. Також вони можуть бути корисними на лекційних і семінарських заняттях з таких дисциплін, як «Лексикологія», «Стилістика», «Інтерпретація тексту», «Конфліктологія» та ін.

Апробація результатів дослідження здійснюється через публікацію статті «Стратегії консолідації та самопрезентації в англomовному політичному дискурсі» в науковому журналі «Наукові записки Національного університету Острозька академія» серія Філологія в категорії «Б». Подано до друку в листопаді 2023 року.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, де зазначена актуальність теми дослідження, його мета, завдання, об'єкт, предмет і методи, а також практичне значення отриманих результатів та їхня апробація; трьох розділів (у розділі 1 охарактеризовано політичний дискурс із його особливостями, політичну промову та поняття комунікативних стратегій і тактики; у розділі 2 – досліджено лінгвопрагматичні особливості політичного дискурсу Дж. Байдена; у розділі 3 – проаналізовано форми мовної репрезентації політичного дискурсу Р. Сунака); висновків, де на основі отриманих даних здійснено порівняння особливостей промов обох політиків; списку використаних джерел та списку використаного ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Характеристика політичного дискурсу і його особливостей

Поняття «дискурс» є складним і багатогранним феноменом, який активно використовується у багатьох наукових галузях, що цілковито чи певною мірою пов'язані з вивченням функціонування мови. Серед численних лінгвістичних праць наразі не існує однозначного й загальноприйнятого визначення цього терміну, оскільки його багатофункціональність не дає змогу виокремити чіткі аспекти тлумачних підходів, проте спроб це зробити нараховується чимало.

Історичні витoki теорії дискурсу простежуються від концепції французького мовознавця Е. Бенвеніста, де було вперше розмежовано поняття плану дискурсу, якому характерна динамічність та плану розповіді, котрому притаманна статичність, а сам дискурс був визначений як «висловлення, що передбачає наявність мінімум двох комунікантів: адресата й адресанта, а наміром адресанта є певний вплив на свого співрозмовника [59, с. 276-279]».

Більш розгорнуте трактування дискурсу представляє Ф. Бацевич, характеризує його як інтерактивний тип комунікативної діяльності, 1) якому притаманні різні форми вияву (усна, писемна, внутрішня); 2) реалізація якого відбувається через конкретний канал спілкування і регулюється завдяки стратегіям і тактикам учасників спілкування; 3) який представляє складний синтез когнітивних, мовних і позамовних чинників; 4) результатом якого є формуванні різноманітних мовленнєвих жанрів [3, с. 42-43].

Згідно з міркуваннями Н. Шевчук, дискурс слід розглядати як текст, який виникає у певних умовах та ситуаціях і потребує використання певних стратегій і тактик, підібраних залежно від цільової аудиторії та кінцевої мети, якою може бути маніпуляція, аргументація, переконання тощо [56, с. 264].

Відповідно до цього визначення можна виокремити фактори, які викликають труднощі однозначного трактування даного поняття. В першу чергу це його міждисциплінарний характер: оскільки звернення до дискурсу

зустрічається у чималій кількості наукових галузей, досить складно скомпонувати єдине твердження, яке би задовільнило всі точки зору із різних наук. Крім того, значення цього поняття може змінюватися залежно від ситуації, місця та учасників, що також додає багатозначності. Також слід пам'ятати, що мова та комунікація постійно розвиваються, що призводить до виникнення різних відхилень від традиційних трактувань, які теж потрібно враховувати для утворення цілісної картини.

Ще одне специфічне завдання, яке науковці ставлять перед собою щодо поняття дискурсу, полягає в його класифікації. Так, деякі вчені розділили дискурс на чотири основні категорії: 1) аргумент – спілкування, яке здійснюється з метою переконання слухача у правоті мовця за допомогою обґрунтованих доводів і фактів; 2) розповідь – спілкування у вигляді певної історії, часто за участю емоцій зацікавлення і співпереживання; 3) опис – спілкування, ціль якого – спровокувати п'ять органів чуття, щоб допомогти аудиторії візуалізувати певну річ, місце, тощо; 4) експозиція – спілкування відносно нейтральною мовою, яка не викликає експресивних почуттів у слухача, а лише доносить певну інформацію.

Інші дослідники розділяють типи дискурсу лише на три категорії: 1) експресивний дискурс, який містить в собі прояви літературного письма, безпосередньо пов'язаного із реальністю; 2) поетичний дискурс, який включає в себе творче, вигадане письмо, пріоритет в якому віддається пробудженню емоцій та почуттів, а також використанню літературних художніх прийомів; 3) транзакційний дискурс, який слугує прямим чи опосередкованим спонуканням до активної дії [17, с.17].

Крім того, зазначається, що в дискурсі можна виділити конкретні характерні аспекти, такі як: 1) семіотичний, що містить як «знакові системи» (мову, жести, образи, символічні системи), так і форми знання, що відповідають певному часовому і соціокультурному контексту; 2) діяльнісний, що представляє різноманітні соціальні дії, спрямовані на підтримку існуючих знакових систем і

на створення нових смислів; 3) матеріальний, що репрезентує «навколишнє середовище» соціальної взаємодії (час, місце, умови); 4) політичний, який формує і відтворює владні відносини в суспільстві [56, с. 265–266]. Враховуючи вищенаведену інформацію, можемо стверджувати, що виділення останнього аспекту дискурсу є досить важливим для розуміння співвідношення понять «політика і мова», оскільки тут відбувається акцентування уваги на засадах власне політичного дискурсу.

У сучасному суспільстві зростає важливість політичної комунікації, оскільки в умовах демократії питання політики і влади обговорюються на широкий загал, а тому вирішення політичних проблем залежить від їхньої належної інтерпретації. Останнім часом деякі аспекти політичного дискурсу все частіше стають головними об'єктами наукових та публіцистичних обговорень та активних дебатів. Політичний дискурс виник і функціонує на межі таких наук, як політологія, соціологія та лінгвістика [6, с. 47], проте у нашому дослідженні увага зосереджується насамперед на лінгвістично-комунікативних особливостях цього явища.

Отже, політичний дискурс вважається одним із видів рефлексивної мовної комунікації у сфері політики, націленою на проблеми досягнення, утримування та використання державної влади [25, с. 76]. При цьому слід взяти до уваги й думки інших науковців щодо визначення даного поняття. Наприклад, для К. Серажим політичний дискурс це «мовна практика, здійснена в політичному просторі (сукупність екстралінгвальних чинників, які впливають на формування політичного дискурсу) [40 с. 177]». О. Гайдулін зазначає, що політичний дискурс варто розглядати як «практичне структурування вербально-сміслової реальності через комунікативну взаємодію суб'єктів владних інтенцій у політичній реальності [9, с. 23]». Згідно з ідеєю Л. Лукіної, дискурс постає як «завершене повідомлення, яке має чітко орієнтовану прагматичну установку (втягнення в політичний процес), що поєднує дистинктивні ознаки усного мовлення та письмового тексту з комплексом семіотичних (пара- й екстралінгвістичних)

засобів, ґрунтується на демократичних принципах, але за правилами суворої інституційної ієрархії [25, с. 77]».

Для цілісної характеристики політичного дискурсу науковці перш за все визначають його мету, яка полягає у досягненні, збереженні та здійсненні політичної влади. Так, Н. Шевчук вказує на те, що провідною ціллю політичного дискурсу є вираження оратором власного уявлення про реальність та переконання аудиторії у тому, що воно є єдиним істинним. Крім того, політичний дискурс характеризується широким використанням ряду специфічних засобів, які не обмежуються відношенням до політичної сфери, тож важливо також враховувати коректний підбір і організацію конструкцій висловлення відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов спілкування, які виникли в процесі професійної діяльності політиків [56, с. 266].

Науковці виділяють низку специфічних ознак політичного дискурсу, таких як агоністична здатність, агресивність, ідеологічний характер та театральність [17, с. 12].

Перша – агоністична здатність, або ж конкурентоспроможність - вказує на те, що ссонова політичного дискурсу полягає у введенні тривалого діалогу між певною політичною силою та її опозицією, під час якого опоненти періодично атакують один одного, взаємодіють, відстоюють свої позиції, відбивають атаки та переходять у наступ. Для кращого розуміння можна провести паралель зі спортом, при розгляді якої помітно основні спільні елементи: існування противника, боротьба між суперниками, етика боротьби, дотримання правових норм, використанні стратегій та тактик, оголошення перемог та поразок, тріумф переможців [17, с. 13].

Друга ознака – наявність певного рівня агресії. В межах політичного дискурсу, завдяки суперництву, пов'язаному із змаганням за владу, соціальний статус та визнання, агресія асоціюється з ідеєю ієрархії та домінування. Під час комунікації вона спрямована на конкретного політичного діяча, який проте не є учасником поточного спілкування, тобто йдеться про критику політичного

опонента в публічних виступах, інтерв'ю чи дебатах перед третьою стороною або широкою аудиторією, спрямовану на пониження статусу адресата. В політичному дискурсі існують типові мовні вияви агресії, такі як експресивні вольові акти, категоричні вимоги та заклики, мовні акти прокляття, а також мовні акти погроз [17, с. 13].

Третя ознака – це ідеологічний характер, тобто комплекс соціальних ідей, знань, переконань і думок, що базуються на групових цінностях, нормах та інтересах [36]. Ця ідеологія формує основні принципи та цілі, які визначають політичні дії та рішення. Ідеологічний аспект політичного дискурсу впливає на сприйняття політичних питань, формує підґрунтя для обговорення та розуміння подій у суспільстві.

Четвертою ознакою є театральність, яка проявляється у використанні різноманітних лінгвістичних та паралінгвістичних засобів з метою підсилення емоційності та створення враження на аудиторію. Сюди можна віднести ефекти, які нагадують театральні вистави, такі як риторичні прийоми, жести, інтонаційні акценти, артистизм у висловленні та використання високоекспресивної мови [19, с. 91]. Театральність в політичному дискурсі може мати різноманітні цілі, такі як залучення уваги громадськості, створення пам'ятного образу лідера, формування емоційного зв'язку із слухачами або підсилення драматичності ситуацій. Цей аспект дискурсу включає в себе елементи перформативної мови, які створюють враження та викликають певні емоційні реакції у глядачів або слухачів [34, с. 36].

Для розрізнення стильових ознак можна додати такі критерії, як лаконічність повідомлень, рівень кризи в суспільстві та політичний режим, в якому має місце мовлення [63, с. 23]. Так, кризова політична ситуація робить мову лаконічною і стислою, оскільки є нагальна потреба описати критичність ситуації в короткий термін, натомість стабільність політичної системи продукує потік розлогих і красномовних висловлювань. Також певний вплив має і колективна свідомість: коли вона оптимістична, стиль стає все більш

багатослівним і різноманітним, коли ж налаштування песимістичне, стилю властиві короткі фрази й повторення [21, с. 118].

Далі, завдяки працям Ф. Бацевича можна окреслити основні функції політичного дискурсу. В першу чергу це комунікативна, спрямована на передачу інформації з метою впливу на адресатів та зміну їхнього уявлення про політичний світ. Зазвичай політики намагаються акцентувати увагу саме на тій інформації, яка може представити їх у позитивному світлі й водночас відволікати громадську думку від того, що може принести збитки їхній репутації.

Наступна функція — спонукальна, завданням якої є заклик певних верств населення до проведення конкретних дій, прямо чи опосередковано пов'язаних зі сферою політики. Далі, емотивна функція політичного дискурсу — це спроба викликати певну емоційну реакцію у слухачів чи читачів щоб стимулювати необхідну реакцію на політичний матеріал. Дана функція може містити використання емоційно забарвленої лексики, виразів, а також створення специфічної атмосфери й часто використовується для залучення уваги, активізації виборців та формування емоційного зв'язку з політичним посланням.

Ще одна функція — метамовна, що визначається спробою мовця обговорити сам процес мовлення чи взаємодії мови в політичному контексті. Так, у політичних текстах часто можна зустріти фрагменти, де автор пояснює читачеві значення певних понять для більшої доступності розуміння, оскільки не всім громадянам легко одразу осягнути складну політичну термінологію. Наостанок, фактична функція спрямована на встановлення та забезпечення контакту між учасниками комунікації. У цьому контексті сам факт міжособистісного взаємодії та емоційної взаємодії може виявитися більш суттєвим, ніж конкретний зміст розмови. Ця особливість найбільш помітна в політичних промовах, де важливо, щоб учасники були налаштовані на сприйняття інформації, готові до неї та уважно слухали оратора [3, с. 92-94].

Наступний важливий аспект політичного дискурсу, який слід розглянути, стосується головних сторін політичної комунікації. Так, автор політичного

тексту, як правило, є адресантом, тобто особою або політичною установою, яка ініціює політичну комунікацію, тією чи іншою мірою впливаючи на поведінку адресата. Відповідно, адресати політичного тексту — це його слухачі або читачі, тобто конкретна цільова аудиторія [62, с. 164]. Отже, в реалізації політичного дискурсу важливо враховувати взаємодію між політичним суб'єктом (політиком, політичною силою, владою) та політичним об'єктом (аудиторією, електоратом, виборцями) через актуалізацію політичного тексту в комунікативному процесі [19, с. 94].

Т. Ю. Ковалевська зазначає, що в політичному дискурсі наявна «ланка політика – мовлення – вплив, де дискурсивні особливості насамперед зумовлені структурою координативних соціальних відносин, притаманних політичному мовленню, і комуніканти взаємодіють у площині рівноправного (гіпотетично) буття, хоч унаслідок специфічної мети (владні відношення) політичний дискурс орієнтований радше на односторонній вплив, а не на повноцінний контакт між учасниками комунікації [18, с. 226]».

1.2. Основні компоненти політичної промови як різновиду політичної комунікації

Аналізуючи особливості політичного дискурсу, належну увагу слід приділити політичній промові, яка розцінюється як окремий жанр у системі міжкультурної комунікації.

Поняття «політична промова» вдало визначене у статті І. Самойлової та О. Подвойської: воно означає «завчасно підготовлений виступ на гострополітичну тему, котрий містить позитивні чи негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, з накресленими планами, перспективою політичних змін [38, с. 235]». Також дослідники стверджують, що переважна більшість політичних промов є публіцистичними, оскільки там присутні висловлення та відстоювання власних поглядів і переконань, ідеологічних настанов, а також їхнє домінування над думками інших.

Як вказує О. Алексієвець, політичну промову визначають такі лінгвостилістичні параметри: «...аргументативний характер розгортання тексту, об'єктно-суб'єктний спосіб організації інформації, відверта авторська інтенція, безпосередня й постійна апеляція до адресата... [1, с. 20]». Наведені характеристики допомагають перетворити усний публічний монологічний виступ у композиційно структурований, логічно довершений і чітко окреслений виклад думок оратора, котрий, орієнтуючись на свою цільову аудиторію, впевнено презентує ряд нагальних питань та своїх пропозицій щодо їх вирішення, при цьому переконливо аргументуючи власну позицію.

Як і будь-які промови, політичні мають свою класифікацію. Залежно від події чи заходу, О. Падалка виокремлює такі види політичних промов: 1) парламентські промови, які є публічною спробою переконати широку аудиторію в необхідності й доречності певної ідеї, заходів чи дій; 2) передвиборчі промови проголошуються політиками, які прагнуть здобути певну посаду і схилити на свій бік якомога більше виборців; 3) партійні промови створюються для того, аби висвітлити принципи конкретного кола осіб, об'єднаних спільними політичними переконаннями; 4) дипломатичні промови належить до сфери ділової комунікації і мають на меті встановлення успішних робочих відносин між певними особами; 5) вітальні промови формально створені для задоволення тематики заходу, проте водночас є слушною нагодою для популяризації політиком власних цілей; 6) святкові промови ритуальні за характером, вони підпадають під конкретні очікування публіки та виражають загальні цінності й погляди [33, с. 66-67].

Залежно від способу реалізації розмежовуються: 1) ділові промови, в яких подаються лише чіткі та лаконічні факти; 2) промови-вибачення, що спрямовані на відновлення репутації політичного діяча; 3) захисні промови, призначенням яких є оборона власно позиції та поглядів і водночас відкидання критики зі сторони інших; 4) нереалізовані політичні промови, які є запасними варіантами для основного тексту [49].

На основі опрацьованих матеріалів також можливо окреслити головні критерії аналізу специфіки політичної промови: 1) характер суб'єкта; 2) характер адресата; 3) протиставлення усної та писемної форм мови; 4) зіставлення монологічного та діалогічного мовлення; 5) функції; 6) обсяг інформації; 7) мета висловлювання [20, с. 43].

Згідно першого критерію, суб'єктом політичної промови є політик, тож такий вид комунікації вважається власне політичним. Якщо ж розглядати медійний чи непрофесійний вид комунікації, то суб'єктом може виступати як представник ЗМІ, так і людина іншої професії, залежно від мети виступу і порушених в промові проблем.

Щодо другого критерію – в політичній промові є два можливих адресати: політичний суб'єкт, такий як інший політик, партія чи навіть держава, та суб'єкт, який не стосується безпосередньо політики, тобто виборець чи слухач звернення. Цей критерій також містить розподіл адресатів за їхньою політичною позицією: політичні однодумці, політичні опоненти і особи, які не мають сталої політичної позиції [64, с. 95]. Важливо зазначити, що під час створення промови досвідчений оратор повинен орієнтуватися на особливості своєї цільової аудиторії. Наприклад, якщо він висвітлює сухі факти, які вимагають тривалих роздумів та ретельного відстеження ланцюжка аргументів, то така промова буде більш доречною для людей, котрі послуговуються холодним розумом. Якщо ж оратор виступає перед молоддю чи представниками творчих професій, то йому варто апелювати аргументами, які зможуть викликати певний емоційний резонанс.

Окремої уваги вартує третій критерій, оскільки за способом породження політичну промову можна віднести до писемного мовлення, бо першочергово вона з'являється у вигляді надрукованого тексту, але відтворюється вже безпосередньо в усному мовленні. Перша форма вирізняється рівнем своєї продуктивності через продуману організацію повідомлення, а друга — встановленням швидкого контакту між учасниками комунікативного процесу.

Відомо, що успішність усно відтвореної політичної промови значною мірою залежить від її просодичного оформлення, тобто вона має бути правильно інтонаційно оформленою, оскільки «компоненти інтонації відображають усю ієрархію організації одиниць тексту, передають численні нюанси змін у ситуації спілкування та емоційному настрої мовця [33, с. 67]».

Далі, зіставляючи монологічне та діалогічне мовлення, політичну промову можна віднести до монологічного жанру, бо вона проголошується лише одним оратором, котрий вибудовує хід думок, відстоює свою позицію та формує певну думку в слухача [40, с. 24].

Аналізуючи політичні промови за функціями, ми можемо виділити ритуальні, орієнтаційні й агональні жанри [51, с. 35]. Так, ритуальні жанри мають відношення до певної значної лінгвокультурної події та охоплюють чималий спектр тем і проблем. Сюди відносяться радіо- або телезвернення, інавгураційна промова, привітальне слово, прощальне слово, різдвяна промова, тощо. До складу агональних жанрів, сутністю яких є суперництво і зіткнення ідеологічних поглядів опонентів, належать виступ на мітингу чи передвиборча промова, в яких помітно високий рівень експресивності та емоційного забарвлення. До орієнтаційних жанрів відноситься доповідь політика, у якій він може розповісти певну ситуацію чи пояснювати конкретну подію, інформувати про стан у країні, доповісти про наслідки політичних подій. Зважаючи на обсяг інформації, політичну промову можна віднести як до середніх (промова на мітингу, в парламенті), так і до великих (політичні доповіді) жанрів.

Заключним пунктом даної характеристики виступає мета висловлювання, за якою розмежовують інформативні, оціночні та імперативні (ті, що закликають до дій) жанри, проте певні аспекти даних жанрів можуть одночасно зустрічатися в одній політичній промові [50, с. 36]. Згідно Д. Зіньковської, виголошення політичної промови політичною особою має на меті 1) інформування про актуальність подій, які вже трапились; 2) привернення уваги до важливості виголошеної у промові теми; 3) переконання та навіювання; 4) формування

певного відношення до осіб чи подій, що згадані чи описуються у промові [15, с. 37].

Під час komponування виступу успішному політику потрібно поєднувати знання з таких наук, як лінгвістика, риторика та психологія, що дає змогу скласти в міру насичений текст, правильно підготуватися до публічного виступу, проголосити промову й отримати бажаний результат. Результати багатьох досліджень підтверджують, що запорука успіху окремої промови полягає як у специфіці конкретного виступу, відповідних стильових та жанрових нормах, так і в оригінальному задумі самого автора промови.

В основі політичної промови лежить текст, якому властива чітка прагматична спрямованість, завершеність та заздалегідь визначена структура [37, с. 139]. У дослідженні, присвяченому аналізу лінгвістичних особливостей структурного оформлення презентаційної промови, С. Моркотун наводить огляд різних наукових точок зору щодо структури промов. Так, з них він окреслює три основні: 1) трикомпонентна, що містить вступ, основну частину та висновки і є найбільш поширеною в сучасному політичному дискурсі; 2) чотирикомпонентна, в якій додається етап «відповіді на запитання», котра може передувати вступу або ж озвучуватись після висновків. Така секція дає змогу оратору оволодіти увагою слухачів і встановити з ними ближчий контакт; 3) п'ятикомпонентна, де наявні такі етапи, як відкриваюча частина та вступ, основна частина, огляд і висновок, що дає можливість детальніше сфокусуватись на суті викладеного матеріалу [31, с. 178].

Якщо розглядати три базові структурні етапи детальніше, то слід відзначити, що вступ слугує для підготовки аудиторії до сприйняття й осмислення головних ідей промови, які будуть висвітлені пізніше. Ця частина займає лише 5–10% від часу всього виступу, проте деякі науковці вважають, що це найголовніша частина і подальший успіх виступу залежить саме від неї. Зокрема, існує два види вступу: природний, який органічно підводить слухачів до основної думки і штучний, що привертає увагу критично налаштованих

слухачів [28]. На основі опрацьованих матеріалів можна виділити найпоширеніші варіанти репрезентації вступу: 1) пряме, незавуальоване висловлення наміру політика; 2) цитування фрази з відомого твору або висловлювання видатної особи; 3) висловлювання подяки чи співчуття; 4) звернення уваги до певної соціальної проблеми; 5) представлення інших високопосадовців [16, с. 24].

Далі, головна частина політичної промови містить виважений виклад матеріалу у логічній послідовності з наведенням чітких аргументів із метою обґрунтування висвітлених ідей. Вона може бути поділена на мікротеми з окремими тезами і їхньою аргументацією. Л. Мацько називає аргументацію «серцевиною етапу підготовки промови» та уточнює, що у якості аргументів можна використовувати логічні закони, судження, аксіоми, факти. Також вона формулює основні критерії підбору аргументів: 1) аргументи повинні бути істинними; 2) має прослідковуватися нерозривний зв'язок з конкретною тезою без розповсюдження на інші; 3) підбір аргументів мусить бути зорієнтованим на певну аудиторію [27, с. 99]. Перед оратором постає питання, як найкраще розташувати аргументи, і в такому випадку існує два загальних типи побудови аргументації: 1) спадна, коли оратор спочатку апелює найпереконливішими доводами, а тоді додає менш вагомі; 2) висхідна, коли з кожним наступним аргументом напруга та ефект від промови, так само як і вплив на аудиторію дедалі зростає [45].

Висновок є не менш важливим ніж попередні етапи, оскільки він спрямований на формування заключного враження слухача від промови, на його емоційне і розумове сприйняття почутого, а також на готовність втілювати почуте в подальшому. Також промова може завершитися потужним висловом, чи риторичним запитанням, яке залишиться в пам'яті слухача надовго [24, с. 35]. У висновку часто зустрічаються риторичні запитання, які для публіки стають потужним поштовхом для саморефлексії.

Серед численних характеристик політичної промови одним із дотичних понять також є ідіостиль промовця. Так, кожен політик має свої визначні характерні риси та сформований імідж, який проявляється і в тому, як він говорить, до яких мовних прийомів вдається, які стилістичні засоби вживає [26, с. 93]. Гармонічно сформований ідіостиль політика є важливим компонентом його успіху, оскільки саме індивідуальні риси промови вирізняють яскравих діячів серед інших та роблять їх пізнаваними для народу. Варто зазначити, що виступи відомих політиків відрізняються особливою емотивністю та експресивністю, щоб завоювати довіру народу та апелювати не лише до розуму слухачів, а й до їхніх сердець. Характерними рисами політичних промов є розмитість, завуальованість і відсутність конкретики, чим сьогодні активно користується велика кількість політичних лідерів [5, с. 55].

1.3. Поняття комунікативних стратегій і тактик

Фундамент будь-якої політичної сили — це управління організаціями і людьми на окремих державних рівнях, яке здійснюється за допомогою різних форм мовної комунікації. Безперечно, вона є впорядкованим явищем, яке базується на плануванні мовленнєвих дій та виборі оптимального способу досягнення мети мовців. Оскільки основною ціллю політичної комунікації є досягнення та утримання влади, то її слід розглядати як стратегічний процес, де особливої значимості набувають стратегії й тактики впливу, спрямовані саме на реалізацію поставленої мети [43, с. 116].

Термін «стратегія» бере свій початок із військової науки і в першу чергу описується як «Найважливіша частина воєнного мистецтва. Включає теорію й практику ведення війни, воєнних кампаній і великих бойових операцій [47]». З огляду на тему нашого дослідження, важливо виділити визначення, безпосередньо пов'язане зі сферою політики: «Мистецтво суспільного і політичного керівництва масами, яке має визначити головний напрям їх дій, вчинків [46]».

Переходячи у площину мови, розглянемо визначення О. Яшенкової, що комунікативна стратегія – це «головна лінія мовленнєвої поведінки в межах конкретної комунікативної події, що визначається загальною метою комунікації, ситуативним контекстом і уявленнями про адресата [58, с. 156]». На думку О. Криницької, комунікативна стратегія – «це універсальна категорія мовлення, що об'єднує ієрархічно впорядковані стосовно глобального задуму мовця прагматичні одиниці спілкування і спрямована на розв'язання загального комунікативного завдання, реалізуючись через комунікативні тактики й комунікативні ходи [22, с. 23]».

Далі, щоб реалізувати будь-яку стратегію потрібно вдатись до використання певних тактик, що загалом визначаються як «Способи, прийоми досягнення певної мети; лінія поведінки когось [50]», а в мовній площині це «визначена поведінка на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного; мовленнєві прийоми, які дають змогу досягнути комунікативної мети [4, с. 33]». Слід враховувати, що набір тактик — це динамічне явище, оскільки він може змінюватися в процесі комунікації згідно з комунікативною стратегією мовця та його кінцевою метою. Найбільшого успіху досягає той оратор, який вміє їх органічно варіювати. Втім, обираючи лінію мовленнєвої поведінки слід брати до уваги такі параметри: 1) загальна інформація про комунікативну ситуацію; 2) інформація про відповідний мовний акт; 3) інформація про співрозмовника [10, с. 15].

Загалом, в політичному дискурсі є чимало класифікацій комунікативних стратегій і тактик, сформованих відповідно до різних критеріїв, проте у даній роботі ми спиратимемось на запропоновану Л. В. Завальською, окреслену у двох основних напрямках: **кооперативному** та **конфліктному** [12, с. 3].

Кооперативні стратегії направлені на досягнення загальної стратегічної мети через органічну співпрацю з партнером. Вони «орієнтовані на успішність комунікативної взаємодії, характеризуються узгодженістю комунікативних

настанов комунікантів, стратегічних програм комунікантів, симетричними відношеннями між ними, балансом комунікативних статусів, ефективністю та оптимальністю спілкування [39, с. 604]». Такі стратегії реалізуються через добір спеціальних мовних засобів, які зображають реальний стан речей, вибір належної тональності та регістру спілкування, формування сприятливої атмосфери для комунікації.

1. Перша кооперативна стратегія в політичному дискурсі – це **стратегія консолідації**, яка характеризується як «кооперативний тип комунікативної взаємодії мовця та адресата, орієнтований на декларування об'єднання суб'єктів у межах політичного простору – політика з аудиторією, народу з владою, народу навколо певної проблеми тощо [11, с. 89]». Дана стратегія містить в собі низку наступних комунікативних тактик:

1) **Тактика інтеграції народу** є однією з найпоширеніших і полягає в тому, щоб об'єднати націю навколо конкретної проблеми. Використовуючи цю тактику, політик не протиставляє себе народу і не відокремлюється від нього, репрезентуючи суто владу, а навпаки виступає заодно, як одне ціле. Він, як звичайний свідомий громадянин, висловлює своє прагнення до збереження цілісності країни, її території, населення, ідей тощо. На мовному рівні дана тактика зазвичай виражається спонукальними синтаксичними конструкціями, концептуальною лексикою, яка притаманна семантичним опозиціям «свій/чужий» та «майбутнє/минуле», а також лексемами із семантикою консолідації народу.

2) **Тактика інтеграції влади з народом** використовується для того, щоб показати наближення політика до громадян, тим самим об'єднуючи народ з політичними силами. У даному випадку політик не ототожнює себе з народом, а вступає з ним у певну взаємодію, зберігаючи позицію представника влади. Така опозиція «влада/народ» хоч і встановлює відносну межу між двома сторонами, проте водночас і підкреслює те, що панівна верхівка готова піклуватися про

своїх громадян і спрямовувати свої сили й вповноваження на досягнення загального добробуту.

3) **Тактика інтеграції політика з народом**, на відміну від попередніх, має на меті актуалізувати комунікативну позицію конкретного політика, який репрезентує не владу чи державу загалом, а натомість формує власний імідж. Оратор наголошує на власних досягненнях, звершених на благо народу, що є основою для взаємного зближення. В таких випадках політики часто перебільшують свої успіхи, або ж наголошують на важливості досягнення загальної мети, наче це їхня особиста. Для цієї тактики характерні семантичні опозиції «я/ви» та «ми/ви», що вказує на зближену, але не ототожнену позицію політика щодо аудиторії.

2. Наступною представлена до розгляду кооперативна **стратегія самопрезентації**, метою якої є створення політиком власного позитивного іміджу, не вдаючись до методів консолідації з народом [43, с. 204]. Представник влади позиціонується як непересічна і різностороння особистість, котра здатна керувати політичними процесами на високому рівні. При цьому він також представляє себе як звичайну людину, якій притаманні почуття та емоції. Кооперативна стратегія самопрезентації проявляється в тих комунікативних тактиках, метою яких є створення образу-легенди конкретного політика:

1) **Тактика інтелектуалізації** націлена на демонстрацію високого рівня інтелекту політика, його освіченості та вихованості, що виражається за допомогою посилення на авторитетних осіб та цитування специфічних текстів - зазвичай шедеврів світової і національної культури. При цьому обов'язковою є вказівка на автора або джерело первинного тексту. Часто оратор розраховує на те, що адресат не знає джерело цитування, тим самим створюючи ефект обізнаності й демонструючи власну інтелектуальну перевагу [48, с. 186].

2) **Тактика демонстрації професійності** передбачає подання основних пропозицій і планів через наголошення на власних попередніх досягненнях та звершеннях. Політик у найвигіднішому світлі описує свій професійний

потенціал, наголошуючи на релевантних вміннях та навичках, а також наводить приклади їхнього успішного використання у робочій сфері [48, с. 185-186].

3) **Тактика демонстрації патріотизму** націлена на те, щоб показати, наскільки політик поважає і турбується про свою країну, віддає честь її звичаям і традиціям, а також дбає про культурну спадщину [29, с. 1]. Тут часто використовуються факти про власні вчинки, спрямовані на підтримку своєї держави, її історії та культури, і, на противагу, даються негативні оцінки дій опонентів та представників інших держав, спрямовані на знецінення всього перерахованого.

4) **Тактика демонстрації відповідальності** використовується для того, щоб завоювати довіру слухачів, переконавши їх у здатності політика брати відповідальність за його вчинки та бути готовим давати пояснення навіть їхнім невтішним наслідкам в подальшому. Також часто трапляється, що оратор вказує на необхідність відповідальної поведінки в політиці загалом, плавно переміщуючи фокус із себе на своїх співрозмовників і слухачів.

3. Також стратегій кооперативного типу комунікативної взаємодії важливе місце займає **стратегія аргументації**, в основі якої лежить уміння політиків доступно формулювати власні думки і зв'язано вести діалог з опонентом, відповідаючи на конкретно поставлені питання і загалом не відхиляючись від безпосередньої теми розмови [2, с. 11]. Дана стратегія передбачає формулювання певного твердження, яке в подальшому підсилюється супутніми аргументами, при цьому кожна наступна думка логічно вимальовується з попередньої. Реалізується стратегія аргументації за допомогою наступних тактик:

1) **Тактика обґрунтування тези** покладається на доказову аргументацію, метою якої є «встановлення істинності тези з використанням логічних засобів за допомогою аргументів, істинність яких вже заздалегідь визначена [32]. Іншими словами, дана тактика підпорядкована правилам будь-якої аргументації: спочатку оратор формулює тезу, обґрунтовує її та наводить декілька аргументів на її підтвердження [2, с. 11]. Детальне та тривале розмірковування з логічним

структуруванням думок та аргументів сприймається аудиторією лише за умов прозорості аргументативної бази, а іноді й використання ілюстративного матеріалу, тоді як виступи з великою кількістю доказів та фактів, зокрема де наявна велика кількість цифр і дат, не запам'ятовуються і не впливають на визнання позиції політика.

2) **Тактика діалогічності**, яка найчастіше використовується під час політичної полеміки і передбачає використання діалогічних єдностей у спілкуванні. Так, політику ставиться конкретне питання, яке формулює тему розмови, а він дає розгорнуту відповідь, яка виражає його позицію, при чому ця відповідь часто адресується не лише співрозмовнику, а й усій публіці — слухачам даної розмови. Як правило, в інтерактивному політичному дискурсі відповідь має бути розгорнутою, тож прямі відповіді подають у формі мікротекстів або надфразних єдностей, що спричиняє значне «розмивання» їхнього семантичного поля. Також вона може бути як раціональною, впливаючи на прагматично налаштованих слухачів, так і емоційно забарвленою, справляючи більший ефект на широкий загал.

3) **Тактика компромісу**, яка спрямована на встановлення співпраці за допомогою визнання і прийняття позиції співрозмовника, а також врахування його інтересів. Так, оратор водночас і погоджується з думкою опонента, і висловлює власну, яка може значно відрізнятись від запропонованої, проте через встановлення компромісу відмінна точка зору сприймається без критики, оскільки адресат переконаний, що його позиція прийнята. Таким чином, вираження позитивного ставлення до співрозмовника сприяє конструктивному розгортанню спілкування, а певна згода з його позицією знімає можливість політичної конфронтації [23, с. 4]. До цієї тактики належать прийоми подяки, компліменту та схвалення, тобто використання етикетних конструкцій, які створюють імідж ввічливого політика-мовця та налаштовують опонента на позитивне сприйняття мовлення [35, с. 182].

Далі, розглянемо другу основну категорію політичних комунікативних стратегій, а саме: **конфліктну**. Такі стратегії направлені на те, щоб виставити співрозмовника у не вигідному положенні та налаштувати проти нього слухачів. Вони характеризуються «неузгодженістю намірів, стратегічних програм комунікантів, асиметричними відношеннями між ними, дисбалансом статусів обличчя, результатом чого є припинення спілкування [39, с. 604]» й орієнтовані на активне досягнення власних цілей без урахування інтересів партнера, при тому часто із провокацією суперечки.

1. Перша конфліктна стратегія в політичному дискурсі — **стратегія дискредитації**, яка використовується для забезпечення підтримки власної позиції шляхом дискредитації суперників, тобто за допомогою таких дій, які підривають авторитет інших осіб, «очорняють» їхній імідж та значною мірою зменшують кількість прихильників. Слід враховувати, що у політичному дискурсі дана стратегія передбачає публічність мовних дій і розрахована насамперед на реакцію слухачів [30, с. 178]. Сюди належать такі комунікативні тактики, як:

1) **Тактика звинувачення**, мета якої – «покладання провини на об'єкт оцінки за скоєння ним певної дії, злочину, порушення певних норм і законів, встановлених у суспільстві...[53, с. 106]». Політик може приписувати кому-небудь провину або викривати певні негативні дії, наміри чи якості. Бувають випадки, коли винним зображають адресата, який навіть не є безпосереднім учасником спілкування з оратором, тобто це особа зі сторони, яка не має можливості одразу оправдатись, і через це вплив тактики звинувачення стає значно більшим.

2) **Тактика образи** спрямована на пряме викриття професійної некомпетентності або негативних рис опонента і тим самим приниження його гідності [41, с. 179]. Слід зазначити, що її використання може знівелювати адекватність контакту між політиком та його опонентом, зіпсувати атмосферу довіри й кооперації. Тактика образи є безпосереднім вираженням вербальної

агресії та на мовному рівні передбачає використання епітетів із негативним забарвленням та лексем негативного оцінювання на позначення адресата. Сюди відносяться зоосемізми, етніміми, номінації людини за інтелектом, номінації посад, номінації захворювань, номінації людини за віком, номінації людини за зовнішністю тощо [55, с. 5].

3) **Тактика заперечення** полягає у відкиданні правоти або критиці опонента та зазвичай виражається у ситуаціях, де наявні різні точки зору на певне питання і співрозмовники прагнуть переконати одне одного виключно у своїй правоті [55, с. 150].

2. Наступний блок конфліктних комунікативних стратегій охоплює **маніпулятивні стратегії**, які є потужним інструментом для прихованого впливу на психіку та поведінку населення. Політик взаємодіє із психічним станом, почуттями та емоціями інших осіб шляхом використання виключно психологічних засобів [8, с. 24-25]. У маніпулятивному впливі лежать певні психічні механізми, які є цілісним набором психічних станів і процесів, що забезпечують рух до досягнення певного результату відносно стандартної послідовності [42, с. 7]. Стратегії маніпулювання активно використовуються для здобуття та збереження влади, у боротьбі за вплив, для створення політичних ідеологій та контролю над інформацією. Також О. Яшенкова вказує, що реалізації стратегії маніпулювання притаманна переважно прихована форма, тобто слухачі навіть не усвідомлюють того, що на них здійснюється психологічний вплив [58, с. 169]. Із комунікативних тактик сюди належать наступні:

1) **Тактика метафоризації** допомагає реалізувати конкретні комунікативні наміри політика, підсилюючи або приглушуючи необхідні аспекти змісту, роблячи його мовлення виразним, а фрази — яскравими та влучними. Прагматична функція метафори полягає в тому, щоб оратор міг завуалювати свої справжні цілі, поставити себе в максимально вигідному світлі, мінімізувати або гіперболізувати проблему з метою дискредитувати політичного

опонента тощо. Крім того, вживання метафор дає змогу певним чином наштовхнути слухача на потрібну думку, даючи йому змогу доопрацювати інформацію і дійти необхідного висновку самостійно, ніби не з «подачі» політика [54, с. 639-640]. Також тактика метафоризації може бути корисна при поясненні складних політичних явищ з проекцією на прості буденні ситуації з наміром спростити інформацію та забезпечити розуміння висловлювань політика слухачами.

2) **Тактика іронізації** надає авторові можливість виразити своє критично-глузливе ставлення до опонентів, реалій чи подій за допомогою широкого діапазону емоційних відтінків і при цьому напряду їх не зачепити [14, с. 86] Для посилення негативного сприйняття опонента політики переважно використовують іронічні звертання, привітання та компліменти, в яких завуальовано виражається їхнє недоброзичливе ставлення і передається натягнутість у спілкуванні.

3) **Тактика ігнорування** може бути використана тільки у тих випадках, коли політику належить роль адресата, спілкуючись з журналістами, з аудиторією чи з іншими політичними діячами. Вдаючись до неї, він прагне так чи інакше ухилитись від відповіді. Це може бути зумовлене тим, що політик не розуміє предмета розмови або не володіє релевантною інформацією і не хоче це демонструвати. Також адресат може змінювати тему, коли з певних причин не бажає відповідати на поставлені конкретні питання або у випадку назрівання комунікативної провокації.

3. Ще один блок конфліктних комунікативних стратегій стосується **стратегій захисту**, які вживаються сторонами політичного конфлікту зі слабшою, менш переконливою для аудиторії позицією для відстоювання своїх переконань. В таких випадках адресат вороже реагує на агресивну мовленнєву поведінку свого опонента, розпалюючи конфлікт та розпочинаючи політичну конфронтацію [13, с. 31]. Серед комунікативних тактик виділяються такі, як:

1) **Тактика виправдовування** використовується тоді, коли особа змушена відреагувати на утиск у свою сторону або власний проступок: або погодитись та визнати свою провину, або ж здійснити зустрічний напад, зміщуючи акценти та визнаючи себе невинним.

2) **Тактика ухиляння від відповіді** застосовується для відволікання від теми розмови або її зміни в інше русло за допомогою зустрічного питання. Вона може здаватись схожою на тактику ігнорування, однак різниця полягає у тому, що адресат не відмовляється від обговорення та не уникає взаємодії, а лише змінює напрям розмови. В даній тактиці наявне «паралельне» спілкування, коли обидва співрозмовника ведуть свою лінію у різних векторах, обговорюючи насправді різні, але близькі за змістом теми. Також ігнорування може проявлятися у повторному озвученні поставленого питання вже адресатом, що створює ефект відповіді та дає можливість плавно змінити предмет обговорення.

3) **Тактика протидії провокації** є популярною серед політиків, які намагаються не брати активної участі в розмові, а тому проти них задіюють провокативні прийоми з метою вивести на конфлікт; відповідно, в такому випадку потрібно дати відсіч провокації, ухиляючись від прямого виступу. Методом захисту може слугувати як коротка нейтральна репліка, адресована на загал, а не безпосередньо до провокатора, або ж невимушене ігнорування [13, с. 32-33]. Таким чином, політик має можливість уникнути ризикованої ситуації та зберегти свій імідж на високому рівні, а при особливо вдалому використанні даної тактики – навіть покращити його.

Висновки до розділу 1

Поняття «дискурс» активно використовується у різних наукових галузях, певним чином пов'язаних із вивченням функціонування мови. На даний момент неможливо виділити його точне визначення через активний інтерес науковців та їхні численні спроби власної інтерпретації, а також через низку факторів, які ускладнюють однозначне розуміння поняття, зокрема міждисциплінарний

характер і мінливість у залежності від ситуації. Як правило, його сприймають як велику одиницю мовленнєвої комунікації, яка складається з пов'язаних між собою висловлювань та має конкретну мету, а також характеризується низкою лінгвістичних особливостей.

Політичний дискурс — це мовна практика в політичному просторі, спрямована на різні типи взаємодії із політичною владою з метою її здобуття, утримання і керування. Основними функціями політичного дискурсу є комунікативна, спонукальна, емотивна, метамовна та фактична, а серед лінгвістично-комунікативних особливостей виділено агоністичну здатність, агресивність, ідеологічний характер та театральність. До зовнішніх чинників впливу належить кризовий рівень у суспільстві, стабільність політичної системи та колективна свідомість; також вкрай важливо враховувати взаємодію між адресантом та адресатами через актуалізацію політичного тексту в комунікативному процесі, створеному із урахуванням особливостей цільової аудиторії.

Ключовим елементом для реалізації політичного дискурсу є політична промова, тобто завчасно підготовлений виступ на гострополітичну тему, що містить оцінки, обґрунтування, конкретні факти та плани політичних змін. До основних критеріїв її аналізу належать такі лінгвостилістичні параметри, як характер суб'єкта та адресата, протиставлення усної та писемної форм мови, зіставлення монологічного та діалогічного мовлення, типологічну класифікацію, обсяг інформації, прагматичні функції та варіативність мети висловлювань. На додачу, успішний політик повинен поєднувати знання з лінгвістики, риторики та психології для створення насиченого тексту, оскільки політичні промови відрізняються емотивністю та експресивністю, щоб завоювати довіру громадськості та апелювати до їхніх почуттів, а також проводити належну підготовку до публічного виступу для досягнення бажаного результату.

Зокрема, виділено два напрями взаємодії мовців: кооперативний, представлений стратегіями консолідації, самопрезентації і аргументації, та

конфліктний, до якого відноситься стратегія дискредитації, а також маніпулятивні й захисні; відповідно, кожній стратегії підпорядковується низка тактик для успішного досягнення комунікативної мети.

Таким чином, політичним діячам вкрай важливо розумітися в тонкощах політичної комунікації та влучно використовувати широкий арсенал засобів для її вдалої реалізації.

РОЗДІЛ 2. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ, ПРИТАМАННІ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСУ ДЖ. БАЙДЕНА

2.1. Вербалізація кооперативних стратегій і тактик

Безсумнівно, для кожного українця найактуальнішою темою на теренах сучасного політичного дискурсу є повномасштабне вторгнення росії на територію України. Саме тому в першій практичній частині роботи ми проведемо аналіз промов президента Сполучених Штатів Америки Джо Байдена, основною тематикою яких є вираження підтримки нашій державі та засудження російської агресії, а також розглянемо низку інших, релевантних для загальної тематики дослідження.

Отже, розпочнемо із аналізу **стратегії консолідації**, представлені такими тактиками, як **тактика інтеграції народу**, **тактика інтеграції влади з народом** і **тактика інтеграції політика з народом**.

Перш за все, перед тим як висловлювати підтримку іншому народові, Дж. Байден піклується про свій власний, неодноразово наголошуючи на його єдність та згуртовуючи навколо спільної проблеми – для цього використовується тактика інтеграції народу: «*We're facing an inflection point in history – one of those moments where the decisions we make today are going to determine the future for decades to come* (84)». У наведеному прикладі Президент наголошує, що усі громадяни рівні у впливі на своє майбутнє, і що рішення, які цьому передують, приймаються не владою для загалу, а кожним особисто. На додачу, використанням лише особового займенника «*we*» і униканням будь-яких інших наголошується на ідеї єдності між американцями. Також він підкреслює, що зусилля кожної людини перетворюється на вагомий вклад у міжнародний добробут: «*Every American taxpayer, every member of our Armed Forces can be proud of the fact that our country's generosity and the skill and service of our military helped arm and repel Russia's aggression in Ukraine, to beat back Putin's savagery that tried to seize Ukraine's capital and wipe out Ukraine's government* (85)». Детальний огляд цього прикладу дає змогу виокремити емоційно забарвлену лексику, яка міститься у

словосполученнях «*Russia's aggression*», «*Putin's savagery*» і викликає відчуття ворожості та жорстокості. Використання фраз «*seize Ukraine's capital*», «*wipe out Ukraine's government*» створює яскраві образи і допомагає змалювати драматичну та напружену ситуацію, передаючи гостроту подій. Відповідно, на контрасті з цим значно збільшується значимість допомоги зі сторони американського народу, представленій дієсловами «*help*», «*arm*», «*repel*», «*beat back*», а разом із цим почуття їхньої національної гідності.

Дж. Байден щиро пишається своїм народом і часто висловлює це захоплення не з позиції очільника, а співвітчизника, ставлячи себе на один рівень із простими громадянами, які гордо об'єднуються під єдиним спільним знаменом Сполучених Штатів Америки: «*In moments like these, we have to remind – we have to remember who we are. We are the United States of America – the United States of America. And there is nothing — nothing beyond our capacity if we do it together* (84)». На лексико-семантичному рівні часте вживання особового займенника «*we*» та присвійного займенника «*our*» допомагає створити атмосферу взаєморозуміння і єдності, нівелюючи дистанцію між оратором та слухачем. Також простежується пропорційне відношення «частина – ціле» у фразі «*we are the United States of America*», оскільки наголос падає на те, що цілісна держава утворюється завдяки єдності усіх її громадян. Знаковим є вживання синтаксичних повторів у вигляді слів «*the United States of America*» і «*nothing*», які слугують для зміцнення почуття гордості та солідарності, а також наголошенню на тому, якого рівня силу можливо продемонструвати завдяки злагодженій кооперації.

З огляду на те, що в роботі використовуються промови, адресовані не лише жителям Америки, можна виокремити приклади консолідації двох народів – американського та українського: «*Our unity at home, our unity with our Allies and partners, and our unity with the Ukrainian people is sending an unmistakable message to Putin: He will never succeed in dominating and occupying all of Ukraine* (85)». В цих рядках знаходимо приклади використання паралелізму, який допомагає

наголосити на проявах єдності у різних напрямках, а синтаксичний повтор «*our unity*» підкреслює важливість цієї ідеї. Крім того, фраза «*he will never succeed*» виражає стовідсоткову впевненість у тому, що кооперація двох народів буде успішною. Так, обидві сторони націлені на досягнення однієї мети — знищення російського терору: «*That's what we all want: an end to this war in just and lasting terms* (82)».

Варто відзначити, що президент не лише згуртовує американців між собою, а й забезпечує належну кооперацію з ними зі сторони уряду, вдаючись до тактик консолідації влади з народом. Для прикладу, на початку повномасштабного вторгнення жителі США були занепокоєні підняттям цін на газ як наслідок накладання санкцій на країну-агресора, тож президент поспішив запевнити їх у тому, що ситуація знаходиться під контролем: «*As we respond, my administration is using the tools – every tool at our disposal to protect American families and businesses from rising prices at the gas pump* (83)». Уточнююча фраза «*every tool at our disposal*» вжита для запевнення у тому, що влада робить усе можливе задля добробуту громадян.

Візьмемо до розгляду інший випадок вже у контексті конфлікту в Ізраїлі: «*As I told the families of Americans being held captive by Hamas, we're pursuing every avenue to bring their loved ones home* (84)». Дана заява є офіційним виразом зобов'язання уряду США, який мається на увазі під колективним займенником «*we*», визволити американців, які перебувають у полоні ХАМАСа. Підбір таких лексем як «*families*» та «*their loved ones*» свідчить про персоналізацію проблеми і вказує на те, що для панівної верхівки вирішення даної ситуації не лише черговий пункт на порядку денному, а щира допомога з точки зору людяності. Фраза «*we're pursuing every avenue*» наголошує на ретельних зусиллях, які прикладаються без упину. Також варто звернути увагу на контраст граматичних категорій часу дієслова, де форма минулого «*as I told*» вказує на попереднє запевнення американців щодо вживання необхідних заходів, а форма теперішнього тривалого «*we're pursuing*» підкреслює як те, що політик не

забуває і не відмовляється від своїх обіцянок, так і те, що він їх сумлінно виконує, доки не буде отримано бажаний результат.

В наведених прикладах додається використання тактики інтеграції політика з народом, оскільки Президент наголошує, що попри допомогу чужому народу, панівна верхівка країни ні в якому випадку не нехтує своїм, а сам він готовий нести покладені на нього, як на голову держави, обов'язки: «*I know this is hard and that Americans are already hurting. I will do everything in my power to limit the pain the American people are feeling at the gas pump. This is critical to me*» (83). Початкова фраза «*I know this is hard*» демонструє співчуття та розуміння труднощів, з якими стикаються американці і тим самим встановлює зв'язок президента із конкретною аудиторією, позначеною лексемами «*Americans*» та «*American people*», за допомогою визнання їхніх проблем. Гіпербола «*I will do everything in my power*» спрямована на посилення довіри до Президента та закріплення його авторитету.

Інший випадок реалізації даної тактики знаходимо у наступному висловлюванні: «*Like so many others, I am heartbroken by the tragic loss of Palestinian life, including the explosion at a hospital in Gaza — which was not done by the Israelis*» (84). Вступне порівняння «*like so many others*» використане, щоб наголосити на спільних емоціях і відчутті солідарності, встановлюючи зв'язок між особою політика і тими, хто так само занепокоєний трагічними втратами. Емоційно забарвлена фраза «*I am heartbroken*» апелює до почуттів слухачів і нагадує, що президент – така ж жива людина, як і вони, тож він також здатен проявляти емпатію та співпереживання. Граматична категорія пасивного стану дієслова у фразі «*which was not done by Israelis*» деперсоналізує описану дію, роблячи висловлювання більш об'єктивним, і таким чином дає можливість Дж. Байдену укріпити зв'язок з представниками обох націй, висловлюючи щире співчуття першим та наголошуючи на невинності перших. Загалом, реалізація тактики консолідації політика з народом часто виявляється винятково успішною саме у контексті негативних обставин, оскільки людям властиво шукати

підтримку у скрутні моменти та зближатись одне з одним, а тим паче - із людиною, яка може увійти в їхнє положення і водночас має достатньо влади, щоб дійсно допомогти щось змінити.

Далі, перейдемо до розгляду **стратегії самопрезентації** та властивих їй тактик, а саме: **тактики демонстрації професійності, тактики демонстрації інтелектуалізації, тактики демонстрації патріотизму і тактики демонстрації відповідальності.**

Випадки використання тактики демонстрації професійності знаходимо у прикладах, коли Дж. Байден згадує свої цьогорічні робочі візити до Ізраїлю та України: «*They tell me I'm the first American president to travel there during a war* (84)», «*I'm told I was the first American [president] to enter a warzone not controlled by the United States military since President Lincoln* (84)». Слід підкреслити, наскільки акуратно вжита дана стратегія, оскільки президент не хвалить сам себе, а натомість використовує непряму мову «*they tell me*» та граматичну категорію пасивного стану дієслова «*I'm told*» і таким чином лише передає те, що йому було сказано іншими. На додачу, на цих фактах наголосили не звичайні урядовці, а верховне керівництво інших держав, що, безумовно, є ще більшим плюсом до його репутації.

Прояв тактики демонстрації інтелектуалізації бачимо у зверненні Дж. Байдена до жителів Польщі: «*Through partition and oppression, when the beautiful city was destroyed after the Warsaw Uprising, during decades under the iron fist of communist rule, Poland endured because you stood together* (78)». Так, політик апелює фактами із минулого польської держави, тим самим виражаючи свою обізнаність та зацікавленість в історії країни-союзника. Для перерахування викликів, з якими довелося стикнутись полякам, Президент вживає лексеми «*partition*», «*oppression*», «*destroyed*», які мають виключно негативну конотацію, а також метафору «*iron fist of communist rule*», котра передає суворий і репресивний характер режиму; таким чином значення словосполучення «*Poland*

endured» набуває ще більшої ваги та повною мірою передає особисте захоплення політика.

Подібне використання даної тактики бачимо і у зверненні Дж. Байдена до українців: «*That was the dream of those who declared Ukraine's independence more than 30 years ago — who led the Orange Revolution and the Revolution of Dignity; who braved ice and fire on the Maidan and the Heavenly Hundred who died there...* (78)». Перечислення ключових подій в історії незалежної України свідчить про те, що ці теми йому добре знайомі, тож, відповідно, вони становили для політика певний інтерес, який мотивував його до дослідження і вивчення. Метафора «*to brave ice and fire*» описує складні та небезпечні ситуації на Майдані Незалежності, сприяючи яскравому та виразному відображенню історичних моментів та кращому розумінню того, як саме їх інтерпретує президент.

Ще один приклад використання тактики демонстрації інтелектуалізації можна виокремити у зверненні з нагоди річниці Голодомору: «*During his regime, Joseph Stalin imposed harsh and repressive policies on Ukraine, including creating a deliberate famine in 1932-33 that caused millions of innocent Ukrainian women, men, and children to perish* (88)». Так, Дж. Байден наводить коротку історичну довідку тогочасних подій, щоб люди, які не мають уявлення про зазначений період, могли дізнатися про нього і запам'ятати на майбутнє; тим самим політик демонструє обізнаність у світовій історії. Крім того, використання прикметників «*deliberate*», «*harsh*» та «*repressive*» підкреслюють об'єктивно жорстокий характер дій Сталіна, що сприяє створенню сильного негативного зображення, а уточнююче перечислення «*innocent women, men and children*» вказує на безжальний вплив голоду, викликаючи у слухачів більший емоційний резонанс.

Возвеличення власної держави за допомогою тактики демонстрації патріотизму є характерною рисою промов Дж. Байдена як у зверненнях до своїх співвітчизників, так і до інших народів. Для прикладу наведемо промову, коли президент згадує про свій візит до Києва: «*I was bringing with me the idea of America, the promise of America to the people who are today fighting for the same*

things we fought for 250 years ago: freedom, independence, self-determination (84)». У цьому уривку бачимо, що під час перебування в іншій країні Дж. Байден виступав фізичним втіленням своєї, оскільки метафорично «*was bringing the idea of America, the promise of America*». Крім того, посилаючись на «*the same things we fought for 250 years ago*» президент використовує алюзію на Американську революцію і тим самим наголошує на ключових принципах США, незмінних протягом століть. Подібне звернення до історичного контексту додає глибини та значущості повідомленню оратора. Президент продовжив свою рефлексію словами «*And as I walked through Kyiv with President Zelenskyu, with air raid sirens sounding in the distance, I felt something I've always believed more strongly than ever before: America is a beacon to the world still* (84)». Яскравою метафорою в даному випадку виступає фраза «*America is a beacon to the world*», котра передає ідею того, що Америка є дороговказом або символом надії, натхнення та лідерства світового масштабу. Оскільки маяк – це джерело світла, яке часто розміщують на високих місцях, то порівняння з ним США слугує черговим доказом того, що на думку Дж. Байдена його держава знаходиться вище над усіма іншими та є потужною рушійною силою, яка просуває на міжнародній арені такі принципи, як свобода, демократія та права людини. Інше підтвердження цьому знаходимо у гіперболі «*American leadership is what holds the world together* (84)», яка позиціонує американське лідерство як єдину об'єднуючу та стабілізуючу силу міжнародного порядку.

Подібне вираження позиції президента знаходимо в іншому прикладі: «*They have been bolstered from day one by an unstinting supply of weapons, ammunition, armor, intelligence from the nations of the free world led by us, the United States* (85)». Обставина часу «*from day one*» підкреслює безперервну та непохитну підтримку протягом досить тривалого часу, а словосполучення «*unstinting supply*» наголошує на її достаток і щедрість. Використання однорідних додатків, таких як «*weapons*», «*ammunition*», «*armor*» та «*intelligence*» додає чіткості та деталей до описаної підтримки, перетворюючи її

з абстрактного поняття на конкретні приклади у вигляді фізичних предметів. Фраза «*the nations of the free world*» створює відчуття єдності та співпраці між націями зі спільними цінностями, а уточнюючий фрагмент «*led by us, the United States*» вказує на вияв авторитету та лідерства, оскільки Дж. Байден відкрито підкреслює факт керівництва Сполучених Штатів над іншими державами. Отже, загальний тон висловлювання просякнутий патріотизмом із метою наголошення на провідній ролі Америки у підтримці інших і зображення її значущості на міжнародному рівні.

Розглянемо наступний випадок використання тактики демонстрації патріотизму: «*It's because of you I've never been more optimistic about America than I am today. An optimism that digs deep and never gives up — that's America. That's America (86)*». Вказівка на те, що Президент має оптимістичний настрій щодо майбутнього Америки «*because of you*», тобто завдяки її громадянам, створює прямий особистий зв'язок між оратором і аудиторією та підкреслює ідею національного єднання. Підбір лексем «*optimistic*», «*optimism*» та «*never give up*» із позитивною конотацією сприяють піднесеному тону висловлювання, який має на меті надихнути слухачів та вселити почуття надії. Далі, вживання власної географічної назви «*America*» разом із позитивними якостями, які їй приписують, викликає патріотичні відчуття, оскільки політик зображує Америку в позитивному світлі, підкреслюючи її стійкість і оптимістичний дух. Зокрема, повтор «*that's America*» функціонує як риторичний фрагмент, забезпечуючи стисле та ефектне вираження почуттів оратора, а також спонукаючи публіку вдуматись в описані якості та пов'язати їх із концепцією Америки.

Звернемо увагу на ще один приклад: «*That's how I see America on July the Fourth, as big and a big-hearted place where we debate and disagree, yet where we're united by a love of country (86)*». Прикметник «*big*» передає ідею розміру та значущості, сприяючи загальному акценту на величі Америки, а словосполучення «*big-hearted place*» виступає метафорою, яка вказує на почуття щедрості, відкритості та благородності, притаманних для цілої нації.

Протиставлення слів «*debate*», «*disagree*» із «*be united*» утворює збалансований контраст через антитезу, оскільки таким чином Президент визнає розбіжності в думках і дискусіях, але водночас наголошує на об'єднуючому факторі – «*love of country*», через який всі непорозуміння відходять на другий план. Крім того, обставина часу «*July the fourth*» додає патріотичного контексту, посиляючись на символізм і значення Дня Незалежності.

Для політика такого рівня досить сміливим і зваженим рішенням є використання тактики демонстрації відповідальності, адже чим вище за статусом знаходиться персона, тим більше зобов'язань на неї лягає, особливо у випадку недотримання свого слова. Втім, ми знаходимо чимало випадків, коли президент робить це без тіні сумніву. Наприклад, після нападу сектору Гази він заявив, що «*As a President, there is no higher priority for me than the safety of Americans held hostage* (84)», тим самим взявши під свою особисту відповідальність порятунок і повернення додому тих американців, котрі потрапили там у заручники. Також він ручається і за більш масштабні цілі: «*We cannot and will not let terrorists like Hamas and tyrants like Putin win. I refuse to let that happen* (84)». В даному прикладі влучно зображений перехід між модальними дієсловами «*cannot let*» та «*will not let*», який слугує своєрідним переходом від умовного твердження до практичного зобов'язання, а синонімічна фраза «*I refuse to let that happen*» вже від першої особи однини позиціонує президента як потужну конфронтаційну силу проти перерахованих загроз. Крім того, Байден часто апелює до моральних цінностей своїх союзників, схиляючи їх до колективної відповідальності за підтримку України і досягнення миру: «*Supporting Ukraine's ability to fight off Russian aggression to defend its sovereignty and territorial integrity is a worldwide commitment* (82)».

Наступною до розгляду представлено стратегію аргументації та притаманні їй тактики, такі як тактика обґрунтування тези, тактика діалогічності й тактика компромісу.

У світлі останніх подій в Ізраїлі та Палестині, а також тривалого збройного протистояння в Україні, президент виголосив потужну промову щодо позиції Сполучених Штатів. Усім відомо, що люди швидко втомлюються від негативу та проблем, особливо якщо це не їхні власні. Дж. Байден передбачив, що з часом у громадян Америки може виникнути незадоволення щодо того, що їхня держава надає значну кількість матеріальної допомоги іншим, тому він чітко пояснив реальну ситуацію, майстерно використавши стратегію аргументації та провідну тактику обґрунтування тези. Для початку, він привернув та сфокусував увагу слухачів за допомогою питання, яке, безумовно, не раз виникало у більшості американців: *«I know these conflicts can seem far away. And it's natural to ask: Why does this matter to America? (84)»* Далі, була сформульована теза: *«So let me share with you why making sure Israel and Ukraine succeed is vital for America's national security (84)»*. Варто зазначити, що фраза *«let me share with you why»* вказує на те, що президент не намагається переконати публіку, що теза дійсно є вірною, а, будучи у цьому цілком впевненим, лише ставить їх перед фактом чому вона є правдивою. Після цього надається ряд аргументів, в першому з яких Байден наголошує, що «далека» на перший погляд війна може швидко стати не такою вже й далекою, якщо вчасно не вжити заходів, і посилається на інтерв'ю російського диктатора з погрозами в сторону Польщі: *«So, if we don't stop Putin's appetite for power and control in Ukraine, he won't limit himself just to Ukraine. He's – Putin has already threatened to “remind” – quote, “remind” Poland that their western land was a gift from Russia (84)»*. Тут же згадується резонансна заява експрезидента медведева: *«One of his top advisors, a former president of Russia, has called Estonia, Latvia, and Lithuania Russia's “Baltic provinces” (84)»*. Далі Байден підкреслює, що надання підтримки у формі коштів та озброєння *«It's a smart investment that's going to pay dividends for American security for generations, help us keep American troops out of harm's way, help us build a world that is safer, more peaceful, and more prosperous for our children and grandchildren (84)»*, тобто краще віддавати щось матеріальне, чим зможуть скористатися інші для свого ж захисту,

ніж жертвувати життями американських військових на полі бою та нести біль в їхні сім'ї. Також президент часто вдається до гіперболізації, коли апелює неабиякою значимістю Америки на світовій арені, її старанно набутою протягом десятиліть репутацією та національними цінностями: «*American values are what make us a partner that other nations want to work with. To put all that at risk if we walk away from Ukraine, if we turn our backs on Israel, it's just not worth it* (84)». Таким чином, Дж. Байден навіює своїм співгромадянам відчуття причетності до чогось величного, ставить їх вище над усіма, тим самим зменшуючи їхній можливий скептицизм.

Прояви тактики діалогічності можемо знайти у діалогах між журналістами та Дж. Байденом після проголошених ним промов. Серед відібраних для аналізу матеріалів було помічено, що зазвичай президент дає розгорнуті відповіді на поставлені запитання, намагаючись торкнутись усіх ключових моментів, проте водночас ретельно фільтрує інформацію задля уникнення надлишковості. Як правило, він переходить одразу до суті, проте також можна виділити вступну фразу «*Let me begin by answering your question* (81)». Для послідовного викладу думок використовуються такі слова-зв'язки і вставні фрази, як «*firstly/first of all... secondly... (84)*», «*number one/two... (81)*», «*I think/believe/suppose that... (84)*», «*the fact of the matter is that/matter of fact... (82)*»; для введення прикладів – «*look (81)*», «*for example (81)*», «*if you don't mind my making an addendum (81)*»; для введення причинно-наслідкового зв'язку – «*so (84)*», «*that is why (84)*», а для завершення думки можна виділити красномовну фразу «*There's much more to say about..., but I hope that answers your direct question (84)*».

У розглянутих матеріалах промов тактика компромісу найчастіше реалізовується через прийом подяки. Так, під час розмов із своїми союзниками президент виражає їм вдячність за те, що вже вдалося зробити задля спільної мети, наголошує, наскільки це цінно і тим самим мотивує їх прикладати ще більше зусиль, оскільки будь-яка похвала спонукає людей до подальших старань. Один із прикладів бачимо у зверненні до канцлера Німеччини: «*I'm grateful to*

Chancellor Scholz for providing German Leopard 2 tanks and will lead an effort to organize the European contribution of two tank battalions for Ukraine (82)». Бачимо, що політик наголошує на важливості вкладу зі сторони союзника, а тоді розповідає про свої подальші дії щодо цього ж питання, таким чином показуючи справедливий розподіл кооперативних завдань.

Під час візиту до Польщі Дж. Байден висловив подяку полякам за допомогу українським біженцям: «*Poland's generosity, your willingness to open your hearts and your homes, is extraordinary (78)*». У даному випадку фразу «*open your hearts and your homes*» слід розглядати як метафору, оскільки тут йдеться як про буквальну допомогу з прихистком, так і загалом про привітне та гостинне ставлення, яке проявляється від щирого серця.

Також розглянемо приклад взаємодії із президентом Франції через прийом схвалення: «*And that's why I'm proud to take the baton from you, President Macron, and host the Global Fund's Seventh Replenishment Conference this year, building on France's strong record of leadership (79)*». Важливим в даному випадку є пряме звернення до президента Е. Макрона в контексті передачі його обов'язків щодо проведення відомої міжнародної конференції, оскільки таким чином Дж. Байден визнає неабияку значимість зусиль свого попередника та отриманих завдяки їм результатів. Твердження «*I'm proud*» відображає особистий зв'язок та емоційну прив'язаність до майбутньої відповідальності і тим самим вказує на те, наскільки президент США поділяє погляди і цінності свого союзника. Крім того, фразою «*building on France's strong record of leadership*» Дж. Байден підкреслює успіхи Франції у цій сфері під керівництвом Е. Макрона та сповна віддає йому належне. На додачу, метафора «*take the baton*» порівнює акт прийняття на себе відповідальності з отриманням естафетної палички в перегонах, і, відповідно, наголошує на подальшій злагодженій співпраці на благо спільної справи.

2.2. Лінгвопрагматичні особливості стратегічної й тактичної реалізації конфліктного політичного дискурсу

Продовжуючи тему актуальності подій російсько-української війни, у наступній частині дослідження розглянуто приклади використання конфліктних комунікативних стратегій та їхніх складових, які переважно спрямовані на підвищення статусу України за рахунок погіршення статусу її противника, тобто росії, в межах політичної комунікації. Втім, також нараховуються випадки звернень до інших опонентів, або ж зосередження суто на особистості Дж. Байдена. Таким чином, спершу розглянемо **стратегію дискредитації** та притаманні їй тактики, такі як **тактика звинувачення, тактика образи й тактика заперечення**.

Дж. Байден неодноразово вдається до першої зазначеної тактики і робить прямі та відверті звинувачення у сторону в. путіна, наголошуючи на його злочинах: «*Putin has committed an assault on the very principles that uphold global peace* (83)». Фраза «*an assault on the very principles*» підкреслює, що звинувачення стосується не просто конкретної дії, а нападу на фундаментальні принципи і, відповідно, підрив світової стабільності. Офіційний тон звернення має на меті передати відчуття серйозності та дипломатичної ваги, враховуючи міжнародний контекст заяви.

Звернемо увагу на наступний приклад: «*He rejected every good-faith effort the United States and our Allies and partners made to address our mutual security concerns through dialogue to avoid needless conflict and avert human suffering* (83)». В даному випадку простежується яскравий контраст між двома конфліктуючими сторонами. Так, Дж. Байден наголошує на щирих зусиллях ведення перемовин, докладених Сполученими Штатами разом із союзниками та партнерами, на їхній готовності до співпраці та пошуку мирних рішень, проте все перекреслюється тим фактом, що вони були відкинуті, а вживання займенника «*every*» лише підсилює цей проступок. Крім того, у заяві встановлено причинно-наслідковий зв'язок між відмовою від діалогу та потенційними наслідками, такими як «*needless conflict*» і «*human suffering*», що рахується як ще одне звинувачення, оскільки в подальшому він мав шанс їх уникнути, але не захотів. Таким чином,

ми бачимо затьмарення репутації президента росії й водночас висвітлення дипломатичного підходу Америки та її однодумців разом із прагненням вирішувати проблеми мирними засобами.

Розглянемо ще один випадок вживання тактики звинувачення: «*Putin tried to starve the world, blocking the ports in the Black Sea to stop Ukraine from exporting its grain* (78)». Гіпербола «*tried to starve the world*» використана, щоб підкреслити суворість дій російського президента, посилити вплив звинувачення та наголосити на глобальних наслідках, а вживання слова «starve», якому притаманна виключно негативна конотація, має на меті викликати сильну емоційну реакцію аудиторії. Додавання конкретних геополітичних фактів додає звинуваченню відчутний і конкретний вимір, а саме втручання в український сільськогосподарський експорт. Слід зазначити, що частина звинувачень Дж. Байдена подаються саме через точні дані та детальну фіксацію скоєних злочинів, до яких лише час від часу додається емоційно забарвлена лексика, оскільки надзвичайно важливо не пом'якшувати і не завуальовувати їхню серйозність, а передавати все так, як воно є в реальності.

Втім, є чимало випадків, коли звинувачення подається у такий спосіб, який найкраще резонуватиме із слухачами на емоційному рівні, для прикладу: «*It was always about naked aggression, about Putin's desire for empire by any means necessary — by bullying Russia's neighbors through coercion and corruption, by changing borders by force, and, ultimately, by choosing a war without a cause* (83)». Словосполучення «*by any means necessary*» підкреслює відсутність будь-яких фізичних і моральних обмежень для в. путіна на його шляху до цілі, наголошуючи на критичному рівні небезпеки. Далі політиком застосовується прийом градації для перелічення і накопичення злочинів опонента за допомогою виразів із сильною негативною конотацією, таких як «*naked aggression*», «*bullying*», «*coercion and corruption*», а початкова фраза «*it was always about...*» дає чітко зрозуміти, що подібне вже неодноразово траплялося у минулому і буде продовжуватись у майбутньому, якщо не дати відсіч. Крім того,

словосполучення «*war without a cause*» слугує ще одним засудженням дій агресора, вказуючи на їхню не лише жорстокість, а й безглуздість.

Розглянемо наступний приклад використання даної тактики: «*President Putin chose this war. Every day the war continues is his choice. He could end the war with a word* (78)». Повторення іменника «war» у кожному реченні підкреслює центральну тему і привертає увагу до нюансів, які з нею пов'язані, а саме – висловлення Дж. Байденом прямолінійної критики президента російської федерації, приписуючи йому безпосередню відповідальність за безупинне продовження війни. Так, підбір лексем «*chose*» і «*choice*» підкреслює факт того, що рішення в. путіна є цілком свідомим і обдуманим, а акцент на його здатності припинити збройну агресію «*with a word*» підсилює думку про те, що він просто не хоче і не збирається цього робити через власну вигоду. Також у прикладі знаходимо завуальоване риторичне запитання, оскільки ствердження «*he could end the war*» спонукає до роздумів щодо того, чому президент росії досі не зробив цього, тож слухачі мають змогу самотужки переосмислити його корисливі мотиви для розгортання цього повномасштабного вторгнення.

У промовах Дж. Байдена можна виокремити випадки, де тактика звинувачення поєднується із тактикою образи. Звернемо увагу на наступні рядки: «*Putin is the aggressor. Putin chose this war. And now he and his country will bear the consequences* (83)». В даному прикладі прослідковується причинно-наслідковий зв'язок, введений за допомогою паралелізму: той, хто обрав війну, заслуговує називатись агресором. Крім того, використання фрази «*he and his country*» персоналізує наслідки, наголошуючи на особистій відповідальності путіна та її згубному впливі на його ж націю. Загалом, дане структурування речень створює логічний потік, який веде до чіткого висновку.

Інший приклад знаходимо у рядках «*And I'll repeat tonight what I said last year in this same place: A dictator bent on rebuilding an empire will never be able to erase the people's love of liberty* (78)». Фраза «*I'll repeat what I said last year*» слугує для того, щоб підкреслити важливість та актуальність повідомлення попри те,

що від першого моменту його озвучення минув тривалий час. Саме висловлювання має на меті показати різке протиставлення між авторитарним правлінням і прагненням людей до свободи, наголошуючи на негативних сторонах першого явища. Відповідно, вживання лексеми «*dictator*» на позначення в. путіна сприймається як образа в його сторону і вказує на те, що хоч його держава офіційно вважається президентсько-парламентською республікою, проте насправді там панує справжня диктатура, а сам він – правитель, політиці якого властиве порушення прав людей, політичні репресії та обмеження свободи громадян. На додачу, характеристика «*bent or rebuilding an empire*» свідчить про нездорові амбіції політика, керовані бажанням необмеженої влади та контролю.

Варто відзначити випадок, коли Дж. Байден проголосив одну із промов на підтримку України, після чого до нього звернувся репортер із питанням про те, яка його думка про в. путіна, з огляду на усі скоєні злочини, на що отримав лаконічну відповідь: «*He's a butcher. That's what it makes me think* (81)». Опис президента росії як «*a butcher*» є як прямою образою, так і метафорою, яка характеризує його як жорстоку і безжальну людину, котра розцінює життя людей – і чужих, і своїх – лише як розхідний матеріал і не боїться вдаватись до кривавих дій.

Ще один випадок вживання тактики звинувачення бачимо у рядках «*Hamas and Putin represent different threats, but they share this in common: They both want to completely annihilate a neighboring democracy – completely annihilate it* (84)». В даному прикладі ХАМАС і в. путін чітко названі як «*threats*», а завдяки вжитому паралелізму аудиторії легше зрозуміти схожість між ними та прирівняти одне до іншого. Словосполучення «*neighboring democracy*» слугує алюзією на Ізраїль і Україну, оскільки саме на них спрямовані їхні протиправні дії, а синтаксичний повтор «*completely annihilate*» наголошує на тяжкості цих злочинів.

Президента США використовує тактику заперечення для того, щоб ставити під сумнів ідеологію та погляди своїх опонентів, наприклад: «*Putin expected*

*Europe and the United States to weaken our resolve. He expected our support for Ukraine to crumble with time. He was wrong. And he was wrong from the beginning, and he continues to be wrong (82)». В даному прикладі знаходимо потужну антитезу «*he expected... he was wrong*», яка проявляється у контраст між очікуваннями в. путіна та фактичним результатом, підкреслюючи невідповідність між бажаним і реальним. Синтаксичний повтор «*he was wrong*» наголошує на неправоті президента росії та водночас підсилює впевненість у цьому президента США і, відповідно, усіх його слухачів. Крім того, подальша граматична трансформація даної фрази з минулого в теперішній час вводить у звернення концепцію часового виміру, який свідчить про те, що помилкові судження в. путіна є не тимчасовою, а стійкою оманною, яка ніколи не зміниться. Крім того, використання паралельної структури речень сприяє чіткості та зв'язності висловлювань, оскільки кожне очікування представлено в однаковій граматичній формі, що допомагає аудиторії слідкувати за зверненням Дж. Байдена, не розсіюючи уваги. Такий підхід до побудови розповіді додає їй динамічності і переконливості.*

Далі, перейдемо до розгляду **маніпулятивної стратегії** та властивих їй тактик, серед яких є **тактика метафоризації, тактика іронізації й тактика ігнорування.**

Президент США часто вдається до тактики метафоризації, коли хоче підвести слухачів до прийняття важливих рішень, але водночас не робити на них прямого тиску: «*And while decisions are ours to make now, the principles and the stakes are eternal. A choice between chaos and stability. Between building and destroying. Between hope and fear (78)». Дане висловлювання структуроване у вигляді коротких стверджувальних речень, більшість із яких містить лаконічні антитези, такі як «*chaos and stability*», «*building and destroying*» та «*hope and fear*», спрямовані на чітке розмежування понять, притаманних сторонам світла і темряви. Так, говорячи про метафоричний вибір між добром і злом, Президент*

спонукає слухачів обрати правильну сторону у війні між міжнародними принципами та російською ідеологією.

Схожа схема прослідковується в уривку «*Let us move forward with faith and conviction and with an abiding commitment to be allies not of darkness, but of light. Not of oppression, but of liberation. Not of captivity, but, yes, of freedom (78)*», де антитези представлені опозиціями «*light/darkness*», «*liberation/oppression*» та «*freedom/captivity*», а фраза «*let us... be allies of...*» знову ж свідчить про метафоричну необхідність як морального, так і практичного вибору вірної сторони, проте паралельна структура кожного протиставлення «*not of... but...*» явно вказує на прихильність оратора до позитивних цінностей та схилення прийняття рішення на їхню користь. Крім того, можна помітити використання полісиндетону – стилістичної фігури, котра проявляється через часте повторення сполучника “and” між однорідними членами речення з метою підсилення їхнього семантичного значення.

Наступні приклади безпосередньо пов’язані із прагматичним закликком до підтримки України, де метафори слугують для того, аби різнобічно передати її тривалу боротьбу і досягнення. Так, у контексті надання військової допомоги Дж. Байден висловлюється наступним чином: «*We’re sending it directly to the frontlines of freedom, to the fearless and skilled Ukrainian fighters who are standing in the breach (85)*». Словосполучення «*frontline of freedom*» виступає метафорою, через яку реальний воєнний фронт представляється як умовна лінія, де захищається свобода. Інше поєднання слів «*stand in breach*» створює візуальне уявлення про людей, які мужньо утримують певну фізичну позицію перед обличчям ворогів, не пропускаючи їх далі. Втім, воно також має метафоричне значення біблійного походження – свідомо наражати себе на небезпеку, щоб врятувати когось іншого [64], яке повною мірою описує глибину принципів українських військових. На додачу, президент довершує зображення їхнього мужнього образу за допомогою прикметників «*fearless*» і «*skilled*» віддаючи особисту шану.

У ще одному прикладі «*He [пунін – прим. авт.] found himself at war with a nation led by a man whose courage would be forged in fire and steel: President Zelenskyu (78)*». Метафора «*courage would be forged in fire and steel*» яскраво відображає тривалий процес розвитку особистості та загартовування характеру президента Зеленського внаслідок численних складних випробувань. Символічний підбір іменників «*fire and steel*» слугує алюзією на війну та її основні атрибути, такі як зброя, важка техніка, постріли і вибухи. Даний вибір стилістичної фігури зумовлений тим, що саме події повномасштабного вторгнення стали каталізатором особистісної трансформації президента України, після чого він став відомим на весь світ. Таким чином, подібне протиставлення в. путіна та В. Зеленського, чий образ значно підсилений за допомогою стилістичних засобів, вказує на те, яким могутнім суперником є другий, і наскільки його міць переважає першого.

Розглянемо ще одне висловлювання: «*...he [пунін – прим. авт.] met the iron will of America and the nations everywhere that refused to accept a world governed by fear and force (78)*». Метафора «*the iron will of America*» підкреслює міць і рішучість Америки і її союзників, підкреслюючи їхню тверду позицію проти опонентів, які керуються недобросовісними мотивами, а фраза «*world governed by fear and force*» слугує алюзією на росію, оскільки саме їй притаманна подібна політика залякування і насильства. Так, контрастне протиставлення США та їхніх союзників із країною-агресором утворює антитезу та свідчить про кардинальну різницю пріоритетів на користь тих, що притаманні першим.

Також Дж. Байден у своїх промовах часто використовує різновид метафори – персоніфікацію, наділяючи неживі об'єкти людськими якостями. Наприклад, звернемо увагу на фразу «*Kyiv stands proud. It stands tall. And most important, it stands free (78)*». Так, Київ не просто стоїть як людина, він твердо тримається на ногах, наче хоробрий військовий на фронті. Цей стилістичний засіб, в поєднанні із стилістичним повтором дієслова «*stands*» маніпулює сприйняттям слухачів таким чином, що замість міста-столиці з характерними культурними пам'ятками

вони уявляють солдата на полі бою, який робить усе, що в його силах, щоб протриматись якомога довше. В іншій промові зустрічається подібний випадок вживання персоніфікації «*Kyiv still stands because of the bravery of the Ukrainian people (78)*», де наголошується на тому, що саме завдяки зусиллям і підтримці українців країна досі зберігає свою цілісність.

При аналізі ілюстративних матеріалів вдалося знайти яскравий приклад використання тактики іронізації у промові напередодні річниці повномасштабного вторгнення, де Дж. Байден порівнює плани в. путіна із реальними результатами: «*He thought he'd get the Finlandization of NATO. Instead, he got the NATOization of Finland — and Sweden (78)*». В даному зверненні знаходимо особливий випадок вживання параномазії – стилістичної фігури на позначення гри слів. Так, використання терміну «*Finlandization*» та його перетворення на «*NATOization*» створює каламбур задля зміщення фокусу та додає нотку гумору й дотепності у висловлювання. Крім того, передаючи складну геополітичну зміну лише кількома словами, президент гарантує, що аудиторія швидко зрозуміє суть повідомлення, тож така лаконічність додає виразу яскравості. У цьому прикладі також простежується значна іронія, яка полягає в несподіваному перевероті очікувань для в. путіна. Дж. Байден з насмішкою наголошує, що той передбачав певний результат, який узгоджується з історичними геополітичними практиками, але реальність виявилася цілком протилежною. Так, згадка про «*Finlandization of NATO*» слугує алюзією на історичний контекст, коли Фінляндія дотримувалася політики нейтралітету під час холодної війни [61]. Відомо, що путін відкрито погрожував даній країні щодо її потенційного вступу до НАТО, а тому був переконаний, що під натиском вона відмовиться від своїх планів і відтак історія повториться [52]. Однак, все вийшло навпаки, оскільки відбулося «*NATOization of Finland*» – вступ Фінляндії до НАТО попри усі перешкоди [7]. Зокрема, дані трансформації є не лише лінгвістичними засобами, а й кмітливим способом дати коментарі щодо розвитку альянсів і загальної геополітичної динаміки.

Візьмемо до розгляду приклад, де вживається наступна тактика – тактика ігнорування: «*Mr. President, given President Xi's comments about encirclement, are you concerned he may take this agreement as aggression? – No. – No? Do you plan to speak to him? – Yes. – Sometime soon? Can you tell us when? – No* (81)». Бачимо, що при розмові із журналістом Дж. Байден обмежується однослівними відповідями, не надаючи очікуваної кількості інформації і, таким чином, ігноруючи питання. Крім того, остання репліка кореспондента містить два питання, і тому навіть не зрозуміло, на яке саме відгукнувся президент. Таким чином політику вдалось уникнути дискусії на ті теми, які він не вважав за потрібне висвітлювати на той момент.

Наступною для аналізу представлено **захисну стратегію** та властиві їй тактики: **тактику виправдовування, тактику ухилення від відповіді й тактику протидії провокації**.

В одній із своїх промов Дж. Байден використав тактику виправдовування, коли перераховував, які ресурси та зусилля Америка спрямовує на допомогу Україні і додав, що «*That's what this is about: helping Ukraine defend and protect Ukrainian land. It is not an offensive threat to Russia. We are — there is no offensive threat to Russia* (82)». В даному висловлюванні президент мав на меті чітко донести те, що дії США спрямовані саме на оборону, а не агресивний наступ, і ця ідея підсилюється за допомогою повтору «*no offensive threat to Russia*». На додачу, використання дієслів «*help*», «*defend*» та «*protect*», яким притаманна позитивна конотація, націлене на відображення проявів підтримки і допомоги, а не конфронтації. Таким чином, відверте заперечення будь-якої наступальної загрози для росії зі сторони Америки спрямоване на те, щоб розвіяти потенційні занепокоєння чи неправильне тлумачення дій її уряду і, відповідно, заспокоїти слухачів та, можливо, міжнародних партнерів.

Розглянемо наступний приклад: «*We'll continue the strong support for the people of Ukraine as they defend their homes ... against Russian aggression, which has been incredibly brutal. I knew Russia was, but I didn't anticipate them being as brutal*

as they have been in what they've been doing (82)». В даному випадку Дж. Байден виправдовується за те, що він не зміг заздалегідь повною мірою оцінити масштаб жорстокості росії і тих злочинів, які вона здатна скоїти заради досягнення своєї цілі. Спершу президент наголошує на тому, що «*russian aggression...has been incredibly brutal*», додаючи заяві емоційності щоб викликати сильнішу реакцію слухачів, а далі він вказує на те, що йому було відомо про негативні сторони російської федерації, проте він «*I didn't anticipate them being as brutal*», тобто він навіть не уявляв, наскільки далеко все може зайти. Подібна відвертість додає людський елемент у заяву, демонструючи почуття здивування та занепокоєння. Таким чином, політик визнає свою помилку в недооцінюванні суперника, але водночас переводить фокус уваги на більш важливу проблему –яким чином протистояти ворогу, для якого не існує меж.

Тактику ухиляння від відповіді Дж. Байден використовує переважно тоді, коли прагне уникнути спірних ситуацій чи непорозумінь, або ж зменшити ризики, пов'язані зі ствердженням конкретної позиції щодо певного питання. Для прикладу, розглянемо уривок із розмови з журналістом після проголошення промови щодо ситуації в Україні: «*What does Putin claiming control over Mariupol mean? How significant is that? – Well, first of all, it's questionable whether he does control Mariupol* (85)». Помітно, що свою відповідь Президент починає із хеджування [65] – вираження вагання через фразу «*it's questionable whether...*», за допомогою чого показує свій сумнів щодо достовірності озвученої в питанні інформації і водночас певний рівень скептицизму щодо самозаявленого в. путіном контролю. Така відповідь передбачає можливість подальших дебатів або різних інтерпретацій ситуації, додаючи дипломатичний відтінок. Далі Дж. Байден переводить фокус на більш суттєві речі, в яких він стовідсотково впевнений: «*One thing for sure we know about Mariupol: He should allow humanitarian corridors to let people on that steel mill and other places that are buried under rubble to get out* (85)». Так, цей заклик апелює до гуманітарних проблем та підкреслює критичну потребу людей у Маріуполі в евакуації, що додає заяві

емоційності та спонукає до дій, заснованих на співчутті та співпереживанні. Після цього лунає заключна фраза: «*And so, there is no evidence yet that Mariupol has completely fallen (85)»», яка знову акцентує увагу на тому, наскільки сумнівним для президента є успіх в. путіна. Зважаючи на структуру відповіді, можна дійти висновку, що Дж. Байден успішно ухилився від відповіді на непевне для нього питання і натомість висвітлив головну ідею щодо нього: важливий не стільки контроль над містом, скільки порятунок життя людей, які там залишилися.*

Також вартими уваги є наступні репліки: «*Mr. President, how long can the U.S. maintain the level and pace of this military support for Ukraine? – Well, we have the capacity to do this for a long time (85)»». В цьому прикладі ми бачимо, як президент спершу уникає відповіді, використовуючи багатозначну фразу «*for a long time*» замість окреслення чітких чи приблизних часових рамок, а далі переадресовує увагу за допомогою зустрічного риторичного запитання: «*The question is: Are we going to continue to maintain the support of the international community and keep the pressure on Putin to prevent him from overrunning the country? (85)»*. Так, Дж. Байден вдався до плавного переходу від обговорення спроможності США до наголошення на необхідності подальшої підтримки з боку міжнародної спільноти та збереження тиску на в. путіна, підкреслюючи важливість колективних зусиль. Слід зазначити, що початок фрази «*are we going to continue...?*» також має на увазі імпліцитний заклик до постійної підтримки України іншими державами.*

До тактики протидії провокації Дж. Байден часто вдається на етапі запитань від представників преси після оголошення промов, наприклад: «*Did you underestimate Putin? And would you still describe him the way that you did in the summer, as a “worthy adversary”?* – *At the time, I made it clear he was an adversary, and I said he was “worthy.” I didn’t underestimate him (83)»». В даному випадку простежується чітка провокація зі сторони журналіста, оскільки першим запитанням він ставить під сумнів компетентність президента в оцінюванні рівня*

можливостей його суперників та потенційних від них ризиків, а другим – повторно виносить на загальний випадок, коли Дж. Байден назвав в. путіна гідним суперником у позитивному сенсі. Проте президент не реагує на жодну із зачіпок, а натомість майстерно перефразовує їх на свою користь. Так, він розмежовує поняття «*worthy*» і «*adversary*», наголошуючи на тому, що ще до повномасштабного вторгнення вважав президента росії своїм опонентом, а також чітко розумів, що саме можна від нього очікувати; відповідно, ні про яке «недооцінювання» не могло бути і мови. Таким чином, завдяки холодному розуму та лаконічній відповіді Дж. Байден поставив крапку на провокації і запобіг будь-яким спробам подальшої дискредитації.

Розглянемо ще один випадок, коли журналіст звернувся до президента із провокативним проханням дати пояснення щодо звинувачень у хабарництві: «*The bribery allegation. Congresswoman Nancy Mace says there's damning evidence in the FBI file that you sold out the country. Do you have a response to the congressional Republicans?* (81)» На що було дано відповідь: «*Where's the money? I'm joking. It's a bunch of malarkey* (81)». З цього прикладу бачимо, що Дж. Байден не поставився до провокації серйозно, а натомість добродушно віджартувався, натякаючи, що обвинувачення абсолютно безпідставне і не має жодної ваги, а тому навіть не варте початку дискусії чи тим паче виправдовування. На додачу, використання ідіоми «*it's a bunch of malarkey*» зі значенням «перебільшені, дурні або неправдиві розмови; нісенітниця чи брехня [61]», вказує на розмовний, а не діловий стиль мовлення, що також підкреслює несерйозність сприйняття поставленого питання.

В наступному прикладі хоч провокація і несе ненавмисний характер, але все ж націлена на переосмислення достовірності слів президента: «*If sanctions cannot stop President Putin, what penalty can? – I didn't say sanctions couldn't stop him* (83)». Така відповідь передбачає заперечення та уточнення, вказуючи на те, що Дж. Байден не робив заяви про неефективність санкцій, а непорозуміння виникло через недостатнє розуміння ситуації журналістом. Попри спроби

представника преси оправдатися «*But you've been talking about the threat of these sanctions for several weeks now* (83)», президент все ж наполіг на своєму завдяки розсудливій аргументації та чіткому розмежуванню озвучених понять, що підкреслює важливість точності у спілкуванні: «*Yes, but the threat of the sanctions and imposing the sanctions and seeing the effect of the sanctions are two different things* (83)». Таким чином, політикам вкрай важливо вміти правильно поводитись із провокаціями та тримати ситуацію під особистим контролем, оскільки будь-яка похибка може суттєво вплинути на їхній імідж.

Висновки до розділу 2

Дж. Байден вдається до кооперативних комунікативних стратегій та притаманних їм тактик для конструктивної взаємодії із слухачами та союзниками з метою успішного досягнення спільних цілей. Завдяки зверненню до стратегії консолідації президент наголошує на рівності громадян Америки та їхньої єдності під одним державним знаменом, встановлює довіру та гармонійну співпрацю між ними та урядом США, а також зближується із своєю цільовою аудиторією задля налагодження особистого зв'язку.

Далі, за допомогою стратегії самопрезентації політик управляє враженнями, які він справляє на громадськість, підкреслюючи найкращі аспекти своєї особистості, а через стратегію аргументації він зміцнює легітимність своєї політичної влади, демонструючи, що прийняті ним рішення є конструктивними і мають раціональне обґрунтування, а також транслює свою політичну позицію для слухачів таким чином, щоб водночас переконати партнерів і союзників у необхідності співпраці.

Щодо конфліктних стратегій та їхніх тактик – вони здебільшого слугують для захисту власних інтересів та переконань політика, особливо в тих ситуаціях, де відзначаються різниці в поглядах і важливо виходити на захист конкретних позицій. Так, стратегія дискредитації використовується Дж. Байденом для зображення актуальної геополітичної ситуації через правдиве викриття

негативних аспектів організацій та осіб, які становлять реальну загрозу для глобального добробуту.

Маніпулятивна стратегія застосована для трансформації інформації перед її подачею на загал, завуальованого впливу на громадську думку і формування необхідних переконань серед населення, а також для експресивного створення позитивного образу союзників і негативного образу опонентів, а стратегія захисту використовується президентом для збереження репутації в обличчі критики чи негативних обставин через надання пояснень, виправлення непорозумінь чи висвітлення більшої кількості необхідного контексту.

РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНА Й ТАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ Р. СУНАКА

3.1. Мовна репрезентація кооперативних стратегій і тактик

Для аналізу мовного матеріалу із промов Р. Сунака було обрано приклади, які стосуються актуальних геополітичних подій, таких як російсько-українська війна та збройний конфлікт між Ізраїлем та Палестиною, а також ті, в яких йдеться про активну діяльність політика на новій для нього посаді прем'єр-міністра і про всебічний розвиток його держави. Розпочнемо аналіз із кооперативних комунікативних стратегій, а саме із **стратегії консолідації** та властивих їй тактик: **тактики інтеграції народу, тактики інтеграції влади з народом і тактики інтеграції політика з народом.**

Найпоширеніший випадок використання Р. Сунаком тактики інтеграції з народом – це консолідація народу через вживання власної географічної назви на позначення країни, як у фразі «*The United Kingdom stands with Israel against this terrorism today, tomorrow, and always* (67)». В даному прикладі вживання словосполучення «*the United Kingdom stands with Israel*» виражає колективну позицію, де усі жителі Великобританії – як політики, так і прості громадяни – виступають як одне ціле задля досягнення спільної мети, а згадка про супротив тероризму підсилює значимість їхньої кооперації. Крім того, поєднання обставин часу «*today, tomorrow and always*» наголошує на довгостроковому зобов'язанні й створює відчуття стійкої підтримки, відданості та непохитності.

Також зауважимо вказівку на згуртованість жителів Великобританії у підтримці України «*And together we must help Ukraine to shield its cities from Russian bombs and Iranian drones* (69)» через вживання колективного особового займенника «*we*», підсиленого прислівником «*together*». На додачу, фраза «*help to shield its cities*» створює ефект прямої причетності до захисту українських міст від згаданих небезпек.

Цю ж комбінацію лексем бачимо у іншому прикладі: «*Even in these darkest of days – perhaps especially in these darkest days, together we hold fast to that hope*

of two thousand years (67)», де через синтаксичний повтор наголошується важливість того, що народ Британії тримається разом у метафоричні «*darkest days*», тобто у часи найбільшої скрути, оскільки протистояння викликам є колективною працею.

Звернемо увагу на ще один випадок вживання даної тактики – «*The United Kingdom will always be on the side of freedom, democracy and the rule of law* (69)», де зокрема йдеться про єдність на основі високих моральних засад завдяки апелюванню до національної свідомості. Подібний спосіб згуртування помітний у висловлюванні «*We're committed to our values as ever, as reliable an ally as ever, as attractive an investment destination as ever* (81)», у якому Р. Сунак наголошує на визначних для Британії та її жителів характеристиках, створюючи їм привабливий образ, а повторення порівняльної конструкції «*as...as ever*» свідчить про його незмінність протягом тривалого часу.

Важливим аспектом політичних промов Р. Сунака є його старання наблизити світ політики до пересічних громадян і показати, що насправді вони діють в інтересах одне одного, тож він часто вдається до тактики інтеграції влади з народом. Повертаючись до контексту збройного конфлікту в Ізраїлі, розглянемо звернення прем'єр-міністра до єврейської спільноти Великобританії: «*...we are taking the necessary steps to ensure that you feel safe* (71)». Так, від імені влади він обіцяє потурбуватися про їхню безпеку, а граматична категорія теперішнього тривалого часу дієслова «*are taking*» вказує на те, що дана обіцянка вже активно втілюється в реальність. В цьому прикладі також простежується контраст між займенником «*we*», який відноситься до представників влади, та «*you*», який стосується громадян, проте акцент поставлений на тому, що перші використовують свої повноваження не для керівництва над другими, а для забезпечення їхнього блага. У фразі «*...we are doing everything possible to support British citizens who were caught up in the attacks* (71)» знаходимо подібне вживання колективного займенника «*we*» та дієслова у формі теперішнього тривалого часу «*are doing*», а також гіперболу «*everything*

possible», яка слугує для переконання у викладених на максимум зусиллях, і словосполучення «*British citizens*», котра вказує на те, що влада Британії готова нести відповідальність та опіку за своїх громадян незалежно від їхнього місцезнаходження.

Ще один приклад «*Wherever you live in our United Kingdom, you should be able to feel proud of your community. And that's what we'll work together to achieve (72)*» дає змогу відслідкувати контраст між особовими займенниками «*you*» та «*we*», але у цьому випадку розмежовані сторони народу і уряду поєднуються завдяки прислівнику «*together*», оскільки наголошується на потребі у співпраці між двома сторонами задля досягнення спільного блага.

Варто зазначити, що не менш важливим для Р. Сунака є встановлення особистого контакту із громадянами своєї держави, через що він неодноразово вдається до використання тактики інтеграції політика із народом. Для прикладу, у своєму зверненні до жителів Великобританії на початку нового року прем'єр запевняє: «*I want you to know that as your Prime Minister, I will work night and day... (72)*». Так, поєднання особових займенників «*I*» та «*you*» встановлює прямий зв'язок між спікером і аудиторією, а присвійний займенник у словосполученні «*your Prime Minister*» вказує на те, що своїми повноваженнями політик націлений слугувати народові, а не використовувати їх для власних потреб; цей факт підсилюється гіперболою «*work night and day*», яка створює ефект безперервної дії і вказує на готовність докладати постійні й невтомні зусилля.

Подібну відданість народу бачимо у наступному прикладі: «*These five promises are the people's priorities. So, they're my immediate priorities, too. But they're not the limit of my ambitions for our country (72)*». Прем'єр ототожнює пріоритети громадян зі своїми, при чому прикметник «*immediate*» показує, що він робить це «за замовчуванням», виступаючи головною рушійною силою для їхньої реалізації. З іншої сторони, він вміло використовує риторичну стратегію, звертаючись до потреб народу, перш ніж зауважити про особисті амбіції. Безумовно, такий підхід має на меті зміцнити довіру та передати чуйність до

проблем громадськості. Цікавий спосіб налагодження особистого зв'язку із народом бачимо в прикладі «*I know people in our country are frustrated with our politics. I know they feel that much gets promised, but not enough is delivered (73)*». Синтаксичний повтор «*I know*» на початку обох речень створює прагматичний ефект та підкреслює обізнаність і розуміння мовцем настроїв людей, а також його готовність і здатність поглянути на ситуацію із їхньої сторони, тож такий прийом створює відчуття зв'язку та співпереживання. Також варто звернути увагу на те, до кого саме звертається прем'єр у цьому уривку. Лексеми «*people*» та «*they*» вказують, що мова йде про жителів Великобританії, але адресована вона не їм; натомість, словосполучення «*our politics*» показує, що Р. Сунак має на увазі своїх колег і, відповідно, промовляє безпосередньо до них. Таким чином, прем'єр засуджує певні аспекти поточного політичного ладу, стаючи на сторону народу і промовляючи наче від його імені, і тим самим ще раз підкреслює розуміння громадян та їхнього невдоволення.

Далі, перейдемо до розгляду **стратегії самопрезентації** та підпорядкованих їй тактик, таких як **тактика демонстрації професійності, тактика демонстрації інтелектуалізації, тактика демонстрації патріотизму і тактика демонстрації відповідальності.**

Тактика демонстрації професійності у промовах Р. Сунака зазвичай проявляється у наголошенні на його досягненнях, оскільки він часто доповідає про свою діяльність, співставляючи заплановане із виконаним: «*I said on the steps of Downing Street that I would put stability and confidence at the heart of this government's agenda. And last week we did that (75)*». Така схема дає людям можливість самотужки переконатися у надійності його слів і здатності втілювати обіцяне у реальність, порівнюючи «до» та «після». У прикладі «*But you saw me during Covid, doing everything I could, to protect people and businesses, with schemes like furlough (86)*» помітно, що прем'єр не просто звітує сухими фактами, а натомість переводить фокус на слухачів і апелює до них тим, що «*you saw me*

during Covid...», тобто вони мали змогу на власні очі бачити його дії та їхні результати.

Він також наголошує на своєму професійному досвіді у фразі «*I have spent my first year as Prime Minister bringing back stability to our economy, your government, and our country (73)*», де дієприслівниковий зворот «*bringing back stability*» із дієсловом у формі герундія створює ефект безперервної протягом цілого року дії, а також вказує, що попередньо був період нестабільності, і старання прем'єра призвели до позитивних змін. Крім того, слід відзначити особливість вживання присвійних займенників, оскільки щодо економіки та країни політик використовує «*our*», проте щодо уряду – «*your*», маючи на увазі, що політична верхівка слугує саме для забезпечення потреб народу. Згадку про набутий досвід знаходимо у висловлюванні «*I have been Prime Minister for nearly a year now and it is the privilege of my life (73)*», де емоційно забарвлена фраза «*it is the privilege of my life*» слугує для того, щоб підкреслити глибокий вплив і цінність перебування на посаді прем'єр-міністра, а разом із тим запевнити слухачів, що така можливість буде виправдана його стараннями сповна і надалі.

Також вартими розгляду є рядки «*No one in Westminster politics has yet had the courage to look people in the eye and explain what's really involved. That's wrong – and it changes now (73)*», в яких можна помітити, як Р. Сунак завуальовано підносить себе над своїми попередниками та сучасниками. За допомогою займенника «*no one*» він підкреслює їхню колективну нестачу мужності, а граматична категорія часу дієслова «*has yet had*» слугує часовим маркером, навіюючи відчуття затримки у нагальній дії. На противагу цьому додається фраза «*it changes now*», і хоча прямо не сказано, хто саме впровадить ці зміни, але з контексту зрозуміло, що це робитиме саме прем'єр-міністр.

Тактику демонстрації інтелектуалізації Р. Сунак часто реалізовує у формі цитування видатних людей. Для прикладу, в одній із промов про перспективи розвитку своєї держави на міжнародній арені він додає посилення на слова видатного Г. Кіссінджера – колишнього Державного секретаря США і водночас

одного із найвпливовіших зовнішньополітичних стратегів Америки: «As Henry Kissinger wrote: ...during periods of crisis... whether war, technological change or economic dislocation... management of the status quo may be the riskiest choice of all (76)». Далі прем'єр-міністр наголошує на необхідності змін та рішучого відходу від статусу кво, а посилення на особистість такого масштабу додає його словам більшої переконливості та ваги. Крім того, такий прийом вказує на обізнаність Р. Сунака в історії світової політики та її видатних постатей.

В іншій промові, у контексті підтримки України, політик засуджує дії росії, цитуючи рядки із вірша «Друге пришествя» ірландського поета В. Єйтса: «I recall those lines from Yeats: "The blood-dimmed tide is loosed, and everywhere, the ceremony of innocence is drowned... the best lack all conviction, while the worst, are full of passionate intensity (68)». Передусім, політик використовує цитату із художнього твору щоб апелювати до публіки не черговими фактами про скоєні федерацією злочини, а саме на прагматичному та емоційному рівні. Порівняння російської збройної агресії із тим, що описане у вірші, сприяє створенню тривожних образів насильства та хаосу і навіть слухачам відчуття сум'яття та потрясіння. Відповідно, вони підсвідомо відчують відразу до країни-агресора через нав'язані негативні асоціації та стають більш схильними протистояти їй, демонструючи це через підтримку України. Варто зазначити, що використання фрагменту вірша свідчить не лише про знання прем'єр-міністра у сфері художньої літератури, а й про його вміння інтерпретувати їх у різних контекстах для досягнення власних цілей.

В одній із нещодавніх промов прем'єра про важливість впровадження якомога більшої кількості інновацій у всі сфери життя знаходимо рядки «Ours is the country of Newton, Faraday, Hodgkin, and Lovelace...of Stephenson's steam engine, Darwin's theory of evolution...and the world wide web, invented by Tim Berners-Lee (77)». Згадуючи історичних діячів та їхній внесок, Р. Сунак демонструє ґрунтовні знання видатних постатей в історії своєї держави та їхніх здобутків і водночас наголошує на вражаючій спадщині Великобританії в галузі

науки та техніки, спонукаючи слухачів поступово її поповнювати. На додачу, фраза «*ours is the country of...*» та перерахування значних досягнень має на меті викликати почуття національної гордості та ідентичності.

Звернемо також увагу на рядки із промови Р. Сунака, проголошеної спільно з Дж. Байденом: «*...standing here together, as our predecessors have done for generations, I feel confident that through the strength of our relationship, we can shape the world once again in our pursuit of liberty, prosperity, and the possibilities of a new age (80)*». У цьому випадку політик демонструє свою обізнаність в історичному минулому як своєї держави, так і союзника, тим самим наголошуючи на важливості непорушності їхнього союзу та подальшої злагодженої кооперації.

Тактика демонстрації патріотизму, як правило, реалізовується Р. Сунаком двома основними способами: через використання образного мовлення або наголошення на державних досягненнях. Так, у одній із промов для міжнародної конференції *Future Resilience Forum* прем'єр-міністр відгукується про свою країну наступним чином: «*A leader and a partner in tackling global challenges. A frontier nation in the tech revolution. And a robust, thriving democracy (70)*». Дане висловлювання побудоване у вигляді коротких називних речень, що підкреслює впевненість та беззаперечність наведених тверджень. Слід відзначити ретельний підбір лексем для різносторонньої характеристики Великобританії, оскільки «*leader*» вказує на чільне місце на світовій арені, «*partner*» – на наявність багатьох надійних кооперативних зв'язків із іншими країнами, а «*democracy*» – на зосередження політики першочергово навколо потреб громадян. Крім того, метафора «*frontier nation*» передає новаторський дух держави та означає першість у галузі технологічного прогресу.

Щодо другого підходу, прем'єр-міністр наголошує на визначних досягненнях Великої Британії, демонструючи гордість як безпосередньо за них, так і за можливість бути причетним до їхньої реалізації. У прикладі «*Just this year we became the first country in the world to provide tanks to Ukraine - and the first to*

train pilots and marines (69)». Повторення порядкового числівника «*the first*» підносить Великобританію над іншими державами і підкреслює те, що вона випередила усіх у наданні допомоги Україні подібним чином. Також розглянемо випадок, коли Р. Сунак розповідає про те, що «...*the world's first ever malaria vaccine is being rolled out across Africa – with the second one following soon* (68)», а далі додає «*And where were both of those vaccines developed? Right here in the UK* (68)». Знову простежується вживання порядкового числівника «*the first*», проте вже у поєднанні із прислівником «*ever*», завдяки чому утворюється плеоназм задля наголошення на винятковості та особливості винайденого засобу. Подальше використання риторичного запитання слугує для привернення уваги слухачів та спонукає їх обдумати відповідь, проте з огляду на попередній контекст можна легко зрозуміти правильний варіант, оскільки до цього моменту прем'єр-міністр безупинно розповідав про досягнення Великобританії і, звичайно ж, єдина можлива відповідь була очевидна, а уточнення «*right here*» лише слугує цьому доказом.

Ще одним прикладом звернення до даної тактики є фраза «*We don't talk about it enough, but every day Britain is out there helping the poorest and most vulnerable, saving and transforming lives* (68)». Так, словосполучення «*the poorest and most vulnerable*» є узагальненням, що охоплює широкий спектр осіб і ситуацій, підкреслюючи інклюзивний характер допомоги Великобританії. Втім, сам початок фрази «*we don't talk about it enough*» одразу привертає увагу до того, що старання Великобританії не отримують належної уваги й визнання, і підкреслює цей недооцінений аспект, створюючи відчуття контрасту з важливістю решти вмісту. Таким чином прем'єр спонукає громадян більше зважати на досягнення їхньої країни та по-справжньому ними пишатися. Ця ж ідея простежується у заключній репліці «*So, I say it again – this is who we are, and it should make us proud* (68)», де узагальнююча фраза «*this is who we are*» посилює відчуття патріотизму, національної гідності та ідентичності.

Яскравим прикладом використання тактики демонстрації відповідальності слугує своєрідне політичне кредо Р. Сунака «*I will only promise what I can deliver. And I will deliver what I promise (72)*», представлене у формі стилістичної фігури — хіазму, що додає вислову ритмічності та пам'ятності. Зіставлення дієслів «*promise*» і «*deliver*» створює антитезу, підкреслюючи контраст між прийняттям зобов'язань та їх виконанням. Подібний приклад бачимо у фразі з іншої промови «*Others may talk about change, I will deliver it. I won't offer you false hope or quick fixes, but meaningful, lasting change (72)*», де дієслово «*deliver*» утворює антитезу уже через зіставлення із дієсловом «*talk*», проте знову ж йдеться про твердий намір вийти за рамки поверхневих словесних обіцянок та внести свої зміни на практиці. На додачу, за допомогою протиставлення займенників «*I*» та «*others*» Р. Сунак виділяє себе на фоні більшості політиків, запевняючи, що він відрізняється від них у кращу сторону. Отже, в обох випадках прем'єр-міністр наголошує на тому, що він є прихильником реалістичних і досяжних обіцянок, тож готовий цілковито нести за них відповідальність.

Перейдемо до наступних випадків використання даної тактики. У контексті подій в Ізраїлі та нападів ХАМАСа Р. Сунак висловлює занепокоєння щодо відчуття незахищеності серед людей єврейського походження незалежно від їхнього місця перебування і наводить приклади інцидентів на території Британії, які могли цьому сприяти, однак водночас запевняє на майбутнє, що такого більше не трапиться: «*I say: not here. Not in Britain. Not in our country. Not in this century (67)*». Використання коротких уточнюючих речень вказує на рішучість та посилює емоційний вплив, а повторення заперечної частки «*not*» пробуджує у слухачів відчуття впевненості у тому, що подібного дійсно не трапиться знову. Далі, він наголошує на особистих зобов'язаннях: «*My first duty is to protect you. And I promise you, I will stop at nothing to keep your safe (67)*». Так, порядковий числівник «*the first*» вказує на те, що прем'єр ставить безпеку своїх співвітчизників понад усе, а гіпербола «*I will stop at nothing*» слугує для переконання людей у непохитності прийнятого політиком рішення.

Інший приклад демонстрації відповідальності знаходимо у рядках *«The security of our European continent will always be our overriding priority. Now there's no greater example of those commitments than our response to the war in Ukraine (69)»*. Так, у фразі *«the security... will always be our overriding priority»* бачимо гіперболи, виражені прислівником *«always»* та прикметником *«overriding»*, які підкреслюють незмінне центральне місце відповідальності за безпеку європейського континенту серед програм зовнішньої політики Британії. Структура уривка, що переходить від загального зобов'язання до конкретного прикладу, має на меті проілюструвати глибину та щирість обіцянки, яка практично втілюється в реальність і це дійсно можна перевірити.

Також прем'єр часто апелює до колективної відповідальності щодо ситуації в Україні, наголошуючи на важливості перемоги української сторони не лише через загальні моральні цінності, а й політично-економічні чинники: *«It's not just morally right that Ukraine wins this fight for freedom and democracy but it's in everyone's interest that you do as well – and that your economy truly thrives (71)»*. Так, Р. Сунак закликає союзників Великобританії впевнитись, що їхній рівень підтримки України достатній, оскільки це піде на користь не лише їй, а й безпосередньо їм самим.

Для подальшого аналізу звернемося до прикладів використання **стратегії аргументації** і її тактик, а саме: **тактики обґрунтування тези, тактики діалогічності й тактики компромісу**.

Приклад використання тактики обґрунтування тези знаходимо в одній із промов на початку січня 2023 року, коли Р. Сунак розповідав про свої наміри на подальший рік, серед яких були висвітлені деякі плани щодо змін у сфері освіти. Контекст полягав у тому, що Британія – одна з небагатьох країн, яка не вимагає від дітей вивчення математики до 18 років, на основі чого була висунута теза: *«Yet in a world where data is everywhere and statistics underpin every job, letting our children out into that world without those skills, is letting our children down (72)»*. Використання прислівника *«yet»* на початку речення підкреслює розбіжність між

поточним станом справ і тим, що, на думку прем'єр-міністра, має бути насправді, створюючи своєрідне відчуття напруги та привертаючи більше уваги до поданої теми. Повторення фрази «*our children*» підкреслює як особисту зацікавленість політика у розгляді даної проблеми, так і її актуальність для усіх слухачів, в кого є чи будуть діти, а також викликає відчуття спільної відповідальності. Далі прем'єр-міністр оголосив, що «*I am now making numeracy a central objective of the education system (72)*» та навів перелік аргументів, якому передувало спонукальне речення «*Just imagine what greater numeracy will unlock for people (72)*» з метою залучення уваги та критичного мислення публіки щодо потенційних переваг здобуття математичної грамотності в юному віці. Відповідно, слухачі мали змогу самотужки осмислити подані пункти, а не сприймати їх як сухо подані факти. Самі ж аргументи було подано у вигляді лаконічних називних речень: «*The skills to feel confident with your finances, to find the best mortgage deal or savings rate; The ability to do your job better and get paid more; And greater self-confidence to navigate a changing world (72)*». Така форма використана для того, щоб не обтяжувати слухачів детальними роз'ясненнями, а натомість зобразити швидку картину потенційного майбутнього успіху. Крім того, згадка про «*greater self-confidence*» націлена на емоційний відгук, вказуючи на те, що математична компетентність – це не лише практичні навички, а й численні можливості для розвитку особистості.

Прояви тактики діалогічності можемо знайти у діалогах між Р. Сунаком та його союзниками, або ж представниками преси після проголошених ним промов. Серед обраних для аналізу матеріалів було виявлено, що зазвичай прем'єр надає розлогі відповіді на поставлені запитання, намагаючись торкнутись усіх ключових моментів та викласти максимальну кількість релевантної інформації. Для структурованого викладу думок використовуються такі слова-зв'язки і вставні фрази, як «*firstly/secondly...(75)*», «*first/second/third... (69)*», «*indeed (81)*», «*look (81)*», «*you know (81)*», «*I think/believe/am sure that...(73)*»; для введення прикладів – «*let me give you an example (81)*», «*just to add to that (81)*»; для

введення причинно-наслідкового зв'язку – «*that is why (72)*», «*so (81)*»; а для завершення думки – «*and on your latter question (81)*», «*finally (73)*», «*to conclude (69)*».

Приклад використання тактики компромісу знаходимо у промові політика в контексті масових протестів працівників відділень екстреної допомоги. З його сторони звучать наступні висловлювання: «*There's a lot of misinformation out there. I want people to clearly understand the government's position (72)*». Для початку, використовуючи лексему «*misinformation*», прем'єр-міністр наголошує на тому, що конфлікт, який він збирається врегулювати, розпалився через неправильне розуміння ситуації, а не протилежні погляди двох сторін. Відповідно, він намагається згладити початок розмови, щоб в подальшому було простіше дійти до компромісу, тож використання складного додатка «*I want people to clearly understand*» є своєрідним проханням до слухачів піти на зустріч та вислухати й зрозуміти позицію влади. Розглянемо продовження висловлювання: «*We hugely value public sector workers like nurses. They do incredibly important work (72)*». Бачимо, що за допомогою експресивної лексики з позитивною конотацією «*hugely value*» та «*incredibly important*» політик висловлює похвалу, визнання та вдячність стороні медичних працівників — так званих опонентів — і тим самим показує, що уряд на їхній стороні, а не проти. Звернення завершується фразою, яка є безпосередньою спробою дійти до компромісу «*That's why we want a reasonable dialogue with the unions about what's responsible and fair for our country (72)*». Вираз «*that's why*» наголошує на тому, що бажання досягти взаєморозуміння не викликане лише нагальною потребою, а цілком обґрунтоване, а сам компроміс має бути досягнутим через «*reasonable dialogue*», тобто у такий спосіб, який сповна задовольнить обидві сторони.

3.2. Особливості конфліктного політичного дискурсу

Знову звертаючись до актуальності новин про збройний конфлікт в Ізраїлі, а також про російсько-українську війни, у наступній частині дослідження виділено випадки використання конфліктних комунікативних стратегій та їхніх

тактик, які переважно спрямовані на зображення позитивного образу постраждалих країн та їхніх союзників через пониження статусу опонентів. Також далі проаналізовано приклади звернень до інших противників, а також ті, в яких йдеться безпосередньо про збереження гідного образу Р. Сунака. Для початку розглянемо **стратегію дискредитації** та її тактики: **тактику звинувачення, тактику образи й тактику заперечення.**

З огляду на нещодавні події в Ізраїлі, Р. Сунак у своїх промовах не лише висловлює підтримку постраждалій стороні, а й виражає беззаперечне засудження діям зловмисників через використання тактики звинувачення, тому мету одного із своїх звернень він окреслив наступним чином: «...*to show our solidarity with the people of Israel And our utter condemnation of the horrific values that Hamas unleashed over the weekend* (70)». В першу чергу слід виділити утворення антитези через співставлення іменників «*solidarity*» та «*condemnation*», яка викликає у слухачів контрастні відчуття співчуття і водночас осуду. Також варто зазначити підбір прикметника «*utter*», який значно підсилює ступінь несхвалення дій ХАМАСа, а дієслово «*unleashed*» наголошує на тому, що вони нестримні й неконтрольовані, а тому про будь-яку моральність не може бути й мови. В іншому зверненні присутні рядки «*In the last few days, we have seen heinous acts, redolent of the worst of humanity. And peace may feel further away than it has in a very long time* (67)». Оскільки прикметник «*redolent*» зазвичай відноситься до сильно вираженого запаху, який про щось нагадує, то в цьому контексті він метафорично вказує на те, що дії ХАМАСА відображають найгірші аспекти людської поведінки та природи загалом. На додачу, згадка про мир, який «*may seem further away*» також слугує завуальованим звинуваченням, оскільки збройні заворушення в Ізраїлі спричинили хаос у відношенні до євреїв по всьому світу, забираючи у них спокій та впевненість у завтрашньому дні. «*The people who support Hamas are fully responsible for this appalling attack* (67)» – так, за допомогою словосполучення «*fully responsible*» знову простежується тверда та

однозначна позиція засудження, яка стосується не лише тих, хто вчинив злочин, а й усіх, хто схвалює й заохочує їхні дії.

Далі розглянемо випадки використання тактики звинувачення в сторону президента російської федерації в. путіна: «*His [putin's – прим. авт.] idea of resilience is based on aggression and coercion, and he puts everything in the service of that goal. Sacrificing his people. Draining his resources. Tearing up international rules and commitments* (70)». Використання лексем з виключно негативною конотацією, таких як «aggression», «coercion», «sacrificing», «draining» та «tearing up» сприяє виникненню в слухачів неприємних асоціацій із особою російського президента та очорненню його образу. До того ж, метафоричне використання «tearing up rules and commitments» свідчить про нехтування встановленими нормами та угодам та змальовує яскраву картину руйнівного характеру в. путіна як в прямому, так і переносному значенні.

Візьмемо до уваги інший приклад: «*In Kyiv, I just saw how Russia's focus is shifting from bruising encounters on the battlefield to brutalising the civilian population. It was written in the scarred buildings and the piles of rubble lining the streets...* (76)». В першу чергу слід виокремити словосполучення «Russia's focus», де географічна назва країни використовується як узагальнене поняття для всіх її жителів, тож і скоєні злочини приписуються їм усім, а не лише окремим представникам. Контрастне зіставлення фраз «bruising encounters on the battlefield» та «brutalising the civilian population» створює антитезу, яка підкреслює перехід росіян від військових операцій до неправомірних дій, спрямованих проти цивільних. Метафора «it was written in the scarred buildings» свідчить про те, що наслідки російської агресії ще довго можна буде прочитати, або ж побачити у знищеному фізичному ландшафті, а словосполучення «scarred buildings» та «piles of rubble» апелюють до емоцій слухачів та малюють в їхній уяві похмурі картини, які є візуальним зображенням цих наслідків. Крім того, початкова ремарка «in Kyiv, I saw» вказує на те, наскільки реальним і близьким є

усе описане, оскільки прем'єр мав змогу особисто переконатись у цьому та побачити на власні очі.

Також варто взяти до уваги ситуації, коли Р. Сунак адресує звинувачення не конкретній особі, а певному збірному образу загалом. Для прикладу: «...*too often, motivated by short term thinking, politicians have taken the easy way out. Telling people the bits they want to hear, and not necessarily always the bits they need to hear* (73)». Словосполучення «*the easy way out*» і «*telling the bits*» свідчать про те, що прем'єр-міністр вдався до використання розмовного стилю мовлення, щоб зробити повідомлення більш доступним та наближеним для широкої аудиторії. Контрастне зіставлення словосполучень «*the bits they want to hear*» та «*the bits they need to hear*» утворює антитезу, підкреслюючи розбіжність між суттю політичних повідомлень та тим, що насправді може бути в інтересах суспільства, а термін «*short term thinking*» несе виключно негативну конотацію, сприяючи загальному критичному тону. Таким чином, збірний образ політиків у цьому випадку розкритий через зображення людей, яким не вистачає передбачливості та які йдуть шляхом найменшого опору. Іншим прикладом слугує фраза «*And the international community's response has not been strong enough* (69)» в контексті обговорення військових злочинів росії по всьому світу. Оскільки знову йдеться про збірний образ політиків, то слід відзначити використання граматичної категорії пасивного стану дієслова «*has not been strong enough*», яка акцентує увагу не на суб'єкті, а безпосередньо на дії, або ж, якщо точніше, на її фактичній відсутності. Втім, у висловлюванні прем'єр-міністра відсутня конкретна вказівка на те, що, на його думку, вважатиметься «достатньо сильною» відповіддю. Така абстрактність повідомлення виражає навмисний прагматичний намір, спонукаючи слухачів задуматися над озвученою проблемою та прийти до власних суджень і висновків.

Тактика образи також може бути скомбінована із тактикою звинувачення, як у прикладі «*And in a world where Putin is willing to weaponise energy...and we face the strategic challenge of a more assertive China...we must be smarter about*

protecting our economic security (74)». Метафора «*weaponise energy*» описує геополітичну стратегію в. путіна, яка передбачає використання енергетичних ресурсів як зброю в міжнародних відносинах, та яскраво передає потенційну стратегічну загрозу з боку згаданого політика. Втім, щодо характеристики Китаю Р. Сунак висловлюється в пом'якшеній формі «*more assertive China*», яка не сприймається як пряма образа, але з огляду на актуальний геополітичний контекст стає зрозуміло, що словосполучення має доволі негативну конотацію і підтекст. Так, прем'єр-міністр робить прагматичний натяк, що зазначені опоненти становлять загрозу економічній безпеці Великобританії та спонукає слухачів пороздумувати над потенційною загрозою та її ймовірними наслідками. До того ж, фраза «*we must be smarter about protecting our economic security*» є імпліцитним заклик до дії, який зокрема дає зрозуміти, що існують можливості для вдосконалення поточного підходу до економічної безпеки і необхідно спрямувати усі сили на їх пошук та реалізацію. Також слід зазначити, що негативне зображення росії, яка «*willing to weaponise energy*» та Китаю, який є «*more assertive*» і, на противагу, позитивна репрезентація Великобританії, яка «*must be smarter*» створює чіткий контраст у сприйнятті двох сторін, підсвідомо відвертаючи слухачів від першої.

Загалом, тактика образи використовується прем'єр-міністром у крайніх випадках, одним із яких стало висловлювання в сторону угруповання ХАМАСа: «*They are not militants. They are not freedom fighters. They are terrorists. And their barbaric acts, are acts of evil* (67)». Повторення фрази «*they are not*» із додаванням різних означень сприяє розвінченню хибних уявлень про представників ХАМАСа та їхніх послідовників, цілковито заперечуючи їхні можливі позитивні характеристики, а гіперболи «*barbaric acts*» і «*acts of evil*» слугують для посилення цього засудження. Також слід відзначити, що образи представлені у вигляді коротких лаконічних речень, які не залишають місця для лишніх роздумів, і розташовані згідно з прийомом градації, де кульмінація ідей

досягається у найсуворішому засудженні «*they are terrorists*», яке знаходиться наприкінці уривку.

Тактика заперечення часто поєднується із попередньою тактикою звинувачення, для прикладу: «*Countries like China and Russia are willing to manipulate and exploit our openness, steal our intellectual property, use technology for authoritarian ends, or withdraw crucial resources like energy. They will not succeed* (81)». На початку висловлювання знаходимо порівняння «*countries like China and Russia*», вжите з метою демонстрації схожості між згаданими країнами, а подальший перелік дієслів з негативною конотацією, таких як «*manipulate*», «*exploit*» та «*steal*» вносить ясність у те, що ця схожість базується виключно на несхвальних характеристиках. Також простежується контраст між дієсловами «*are willing*» та «*will not succeed*», який власне і виступає запереченням того, що бажання країн-агресорів не стануть реальністю за жодних обставин. Крім того, смислове навантаження присутнє і в самій структурі висловлювання, оскільки у першому реченні вжито велику кількість однорідних присудків, які виражають плани на майбутнє, а в другому всі вони нівелюються коротким, але впевненим запереченням. На додачу, це висловлювання також слугує завуальованим посланням до інших держав, які уподібнюються згаданим країнам, щоб вони могли усвідомити, якої думки про них буде увесь світ, і що їхні потенційні старання заздалегідь приречені на поразку.

В іншому прикладі «*When Putin started this war, he gambled that our resolve would falter. Even now, he is betting that we will lose our nerve. But we proved him wrong then. And we will prove him wrong now* (69)» відзначимо прагматичну вагу підбору дієслів «*gamble*» та «*bet*», семантика яких пов'язана із азартом та високими ставками, тож таким чином Р. Сунак наголошує на тому, що всі злочини в. путіна, які вже були і ще будуть скоєні – це лише азартна гра, заради якої він готовий ризикувати життями інших людей та йти на усілякі крайнощі. Далі, паралельні конструкції «*we proved him wrong then*» та «*we will prove him wrong now*» зображають чітку і непохитну позицію прем'єр-міністра щодо

протистояння планам президента росії, а зіставлення дієслів «*gambled*» та «*proved*» утворює антитезу для контрасту примарних очікувань та реальних дій. Загалом, зміна граматичних категорій часу дієслів із минулого через теперішній на майбутній підкреслює довготривалість протистояння між двома політичними сторонами.

Далі, звернемо увагу на **маніпулятивну стратегію** і властиві їй тактики, серед яких є **тактика метафоризації, тактика іронізації й тактика ігнорування.**

Яскравий приклад використання тактики метафоризації знаходимо у нещодавній промові Р. Сунака щодо необхідності здійснення інвестицій у різні сфери економічного життя держави. Так, спершу він перераховував досягнення Великобританії в різних галузях науки, наголошуючи на тому, які визначні результати було отримано, а згодом додав: «*But at a moment like this, when tectonic plates of technology are shifting...not just in AI, but in quantum, synthetic biology, semiconductors, and much more...we cannot be complacent (77)*». Фраза «*tectonic plates of technology are shifting*» виступає метафорою, яка слугує для порівняння технологічних змін та досягнень із тектонічними плитами, підкреслюючи їхній значний і трансформаційний характер. Вона також свідчить про те, що зміни є масовими, потужними та кардинальними. Варто зазначити, що даний фразеологізм має наукове походження, оскільки термін «рух тектонічних плит» походить зі сфери географії; відповідно, його вживання в даному контексті виглядає максимально органічним і доречним, а саме значення легше сприймається для людей технічного спрямування.

Далі, перелік конкретних технологічних галузей «*AI*», «*quantum, synthetic biology*», «*semiconductors*», виражений науковими термінами, використано для змалювання детальної та вичерпної картини того, у яких сферах відбуваються суттєві зміни, тим самим підкріплюючи ідею, що вони є досить розповсюдженими та багатогранними. Риторичне твердження «*we cannot be complacent*» функціонує як заклик до дії, який підштовхує слухачів задуматись

над тим, який вклад вони можуть зробити до вже наявних досягнень та спонукає їх активно реагувати на обговорювані технологічні зміни.

Розглянемо наступний приклад із цієї ж промови: «*So, whether it's financial services or life sciences...AgriTech or our creative industries...innovation is the golden thread running through the British economy (77)*». Тут також знаходимо перелік різних сфер, таких як «*financial services*», «*life sciences*», «*AgriTech*» і «*creative industries*», який додає висловлюванню чіткості та достовірності, а ще слугує для ілюстрації широкого впливу інновацій на різні сектори британської економіки. Метафора «*innovation is the golden thread*» свідчить про цінність та безперервність, підкреслюючи основоположну роль інновацій у будь-якому прогресі, а також передає ідею того, що вони є важливим об'єднуючим елементом усієї британської економіки. На додачу, початкова фраза «*whether it's...*» та подальше перелічення підсилює центральну ідею про те, що нововведення є вагомим і часто вирішальним явищем у різних секторах економіки, створюючи переконливий аргумент на користь їхньої важливості.

Також звернемо увагу на наступні рядки: «*We've already got one of the most highly qualified workforces in Europe. But we don't have a monopoly on talent in this country (77)*». Твердження «*one of the most highly qualified workforces*» вказує на рівень авторитету та визнання, що можна розглядати як звернення до престижу та компетентності робочої сили, а конкретне словосполучення «*the most highly qualified*» є плеоназмом, вжитим для підсилення зазначеної характеристики.

Далі, фраза «*monopoly on talent*» виступає метафорою. З однієї сторони, вона вказує на те, що талант не належить виключно одній особі чи певній структурі у країні та не знаходиться під одноосібним контролем, тож кожен громадянин може спробувати зробити свій вклад у розквіт економіки держави. З іншої сторони, вона свідчить про те, що, хоча Великобританія має висококваліфіковану робочу силу, але вона водночас визнає, що талант не є явищем, унікальним лише для її кордонів, оскільки інші регіони чи нації також мають цінних фахівців. Таким чином, Р. Сунак закликає як громадян своєї

держави, так і іммігрантів й міжнародних партнерів долучатись до усебічного розвитку британської економіки. Зокрема варто зазначити, що вищезгадана метафора напряду пов'язана зі сферою економіки, оскільки термін «*monopoly*» походить саме із цієї галузі; відповідно, її вживання органічно вписується у загальний контекст промови та сприяє простішому розумінню метафоричної мови людьми, яким більш властиве технічне мислення.

Тактику іронізації Р. Сунак використовує для викриття провалів свого опонента – в. путіна – на широкий загал: «*They tried to blockade Ukrainian shipping routes – and they failed. Ukraine has pushed back the Black Sea Fleet and made Crimea a vulnerability for Putin rather than a strength. And he's seen an armed rebellion marching on Moscow. It's a self-inflicted strategic calamity. Putin's vain hope is that we lose patience but, friends, we never will* (68)». Протиставлення лексем «*vulnerability*» та «*strength*» утворює антитезу для зображення несподіваного стратегічного повороту подій. Водночас, увесь опис Криму як «*a vulnerability for Putin rather than a strength*» є метафоричним та передає зміни геополітичного ландшафту. Опис дій в. путіна як «*a self-inflicted strategic calamity*» можна розглядати як форму ситуативної іронії, оскільки згідно з попередніми фразами очікувалось, що президент росії ухвалить рішення, які зміцнять його стратегічну позицію, але в реальності його дії мали абсолютно протилежний ефект, тож він своїми ж руками погіршив власне становище. Зокрема, сповненим іронічності є словосполучення «*Putin's vain hope*», оскільки більшість людей розуміють, наскільки абурдними є його сподівання, які ніколи не будуть допущені. Далі, заява «*we will never lose patience*» містить прагматичне повідомлення, у якому йдеться про передбачувану стратегію агресора та утверджується рішучість і впевненість оратора у спільному протистоянні їй. Це має подвійну мету: дипломатичне спілкування та підвищення морального духу.

Реалізацію тактики ігнорування знаходимо у наступному випадку: після однієї з об'єднаних промов Дж. Байдена та Р. Сунака представник преси поставив запитання щодо однієї актуальної теми, проте президент наголосив, що

усі обговорення відбудуться безпосередньо на прес-конференції. Втім, інші кореспонденти також не хотіли втрачати слушної нагоди та отримати свої відповіді, тож Р. Сунак у свою чергу підкреслив, що «*As the President said, you'll have a chance to ask us questions later on* (80)». Подібна відповідь прем'єр-міністра вказує на навмисне ігнорування безпосереднього питання, а рішення вести обговорення лише на прес-конференції свідчить про бажання контролювати потік інформації та представити більш підготовлені та структуровані відповіді. Це узгоджується з прагматичним підходом до взаємодії зі ЗМІ.

Наостанок розглянемо **захисну стратегію** та її основні тактики: **тактику виправдовування, тактику ухиляння від відповіді й тактику протидії провокації.**

Насамперед звернемо увагу, як Р. Сунак вдається до тактики виправдовування у нещодавній промові про актуальну економічну ситуацію у країні. Так, він наголошує на важливості вкладу громадян у цей процес та підкреслює, що «*The economy is about people, free to pursue their own ideas, in their own interests, in their own way. To support themselves and their families through the dignity of their own work* (74)». Акцент, поставлений на індивідів, які слідують своїм власним ідеям і роботі, має прагматичний підтекст цінування добровільної ініціативи та свободи. Втім, щоб таке формулювання не обурило когось із слухачів, які могли сприйняти слова політика наче народ сам повинен підіймати економіку, Р. Сунак поспішив додати виправдання: «*I'm not saying government has no role. When a crisis hits, governments must intervene... The state must step in where the private sector won't* (74)». Таким чином, прагматичний аспект передбачає визначення ролі уряду, оскільки заявляючи, що «*the state must step in where the private sector won't*», політик визнає обмежену, але вирішальну роль державного втручання для допомоги громадянам, наголошуючи на важливості врегулювання урядом конкретних ситуацій.

Приклад вживання тактики ухиляння від відповіді беремо із тексту об'єднаної промови Р. Сунака із Дж. Байденом, а саме із їхнього спілкування із

журналістами після її виголошення: «...*is today's agreement essentially a recognition that in light of COVID, the growing threat of China, Russia's invasion of Ukraine, that the era of unfettered globalization is over? And if so, the U.S. has made clear that it thinks that requires a much more interventionist industrial policy to respond to that. Why do you think that approach is wrong for the UK?* (81)» Бачимо, що представник преси наголошує на конкретній позиції Сполучених Штатів і запитує про те, чому вона буде неправильною для Великобританії. Оскільки Америка є одним із основних союзників Сполученого Королівства, а її головний представник в той момент знаходився поруч із Р. Сунаком, то відповідати щось проти подібної позиції було би неумісно, тому прем'єр-міністр вирішив ухилитися від відповіді та підійти до питання із іншої сторони: «*I'd say I'm absolutely of the view that the United States, this President does not believe in zero-sum competition amongst allies. ... This is a President and an administration that is completely attuned to the needs and concerns of its allies on these issues* (81)». Таким чином, фразою «*I'm absolutely of the view that*» політик наголосив на тому, що довіряє США та її рішенням, вказуючи на обережний і уважний підхід до міжнародних відносин. Зокрема, використання позитивного формулювання «*completely attuned to the needs and concerns of its allies*» зображує Дж. Байдена та його адміністрацію у вигідному світлі, підкреслюючи їхнє розуміння та чуйність до інтересів союзників.

Приклад використання тактики протидії провокації знаходимо в комунікації прем'єр-міністра із журналістом після проголошення однієї з його промов: «*Prime Minister, your aim as the Conservative Party at the last general election was a full free trade deal with America. Isn't the simple truth of what's been announced today an acknowledgement of a failure to do that?* (81)» Фраза «*acknowledgement of a failure*», використана як висновок після усього почутого у промові виражає явну провокацію із метою нівелювати слова і, тим паче, старання прем'єра та його прибічників щодо укладення належної торгівельної угоди з Америкою. Втім, Р. Сунак не піддається на цю зачіпку: «*If you look at*

what we've announced today, what it does is respond to the particular opportunities and challenges that we face right now and into the future (81)». Таким чином, фразою «*if you look at what we've announced today*» політик натякає на неправильне розуміння викладеного матеріалу і пропонує журналісту переосмислити все попередньо сказане. Так, Р. Сунак вказує опоненту на переваги оголошеного партнерства, наголошуючи на тому, як воно відповідає поточним викликам і сприяє економічній безпеці «*That's what we've announced today, is a partnership that will deepen our cooperation to strengthen the economic security. And that's good for all our citizens at home (81)*». Зокрема, остання фраза вказує на орієнтацію на внутрішню аудиторію, що свідчить про те, що угода має бути сприйнята на широкий загал у позитивному руслі.

Висновки до розділу 3

Р. Сунак вдається до кооперативних комунікативних стратегій та притаманних їм тактик для покращення власного гідного політичного іміджу та створення атмосфери співпраці та взаєморозуміння як серед населення Великобританії, так і серед міжнародних партнерів і союзників. За допомогою стратегії консолідації прем'єр полегшує взаємодію з громадськістю та забезпечує більш ефективну комунікацію з ними через врахування їхніх думок та інтересів, а також через колективний пошук рішень для спільних нагальних проблем.

Звертаючись до стратегії самопрезентації політик завойовує довіру публіки та заручається їхньою подальшою підтримкою, акцентуючи увагу на певних аспектах своєї особистості, досягнень, поглядів чи позицій, а стратегія аргументації слугує для висловлення та просування власних ідей, поглядів та планів, роблячи їх більш переконливими та даючи слухачам можливість самим проаналізувати викладену інформацію.

До конфліктних комунікативних стратегій і тактик Р. Сунак звертається тоді, коли має справу зі своїми опонентами. За допомогою стратегії дискредитації прем'єр-міністр нівелює репутацію своїх політичних опонентів,

викриваючи їхні протиправні дії, і таким чином зменшує їхню популярність серед потенційних прихильників та ще більш негативно налаштовує тих, хто уже проти них.

Маніпулятивна стратегія є досить ефектною для привертання уваги та імпліцитного прагматичного впливу на громадську думку, допомагаючи навіювати слухачам інтерес до своїх ідей та майбутніх планів і схилити публіку до їхньої підтримки, а захисна стратегія дозволяє прем'єр-міністру ефективно реагувати на виклики та вирішувати конфлікти із опонентами через спроби уникнути гострих ситуацій чи протидіяти провокації, пояснюючи свою позицію, вказуючи на помилки в аргументації опонентів і намагаючись знайти конструктивні рішення.

ВИСНОВКИ

Отже, політичний дискурс є складним багаторівневим явищем, яке постає як рефлексивна мовна комунікація в межах політичного простору, орієнтована на досягнення та утримання державної влади. В основі політичного дискурсу лежить механізм, спрямований на структурування вербально-сміслової реальності через комунікативну взаємодію суб'єктів. Враховуючи те, що політичний дискурс є засобом масового впливу, важливо виділити його мету, а саме – формування переконань та вражень аудиторії.

Різновидом втілення політичного дискурсу є політична промова, тобто попередньо підготовлений виступ на актуальну політичну тему, який передає оцінки, обґрунтування, факти та плани щодо конкретних персоналій чи змін у сфері політики. Даний жанр визначається низкою критеріїв, таких як характер адресанта та адресата, взаємодія усної та писемної форми, обсяг інформації, провідні функції та мета висловлювання. Ці аспекти взаємодіють, формуючи комплексний характер політичної промови, яка зумовлюється мовним оформленням, чіткою структурою та специфічними особливостями комунікативного процесу.

Політичний дискурс є стратегічним процесом, а тому вимагає використання певного арсеналу мовних засобів, вибір яких залежить від конкретних умов і цілей взаємодії. У результаті проведеного детального аналізу лінгвістичного матеріалу у вигляді 24 текстів політичних промов, проголошених президентом Сполучених Штатів Америки Джо Байденом та прем'єр-міністром Великобританії Ріші Сунаком було виділено провідні кооперативні та конфліктні комунікативні стратегії й тактики, а також основні мовні засоби їхньої реалізації.

Обидва політичні лідери вживають стратегію консолідації та властиві їй тактики для органічного зближення сторін влади і народу. Посилення взаємодії та встановлення довіри відбувається завдяки використанню різних комбінацій особових та присвійних займенників «*we/our*», «*we/our + you/your*», «*I/my + you/your*» на позначення сторін політичної взаємодії; власних географічних назв

країн та національностей «*the United States of America*» «*Americans*», «*American people*» та «*the United Kingdom*», «*British citizens*» для звернень до своїх співвітчизників, а також «*Ukraine*», «*Ukrainian people*», «*Israel*», «*Israelis*» для кооперації із союзниками; вступної фрази «*I know...*» для висловлення розуміння проблем цільової аудиторії та зближення із нею; гіперболи «*I will do everything/we are doing everything to...*» та граматичної категорії теперішнього тривалого часу для наголошення на безперервних активних діях, спрямованих на досягнення добробуту населення, а також синтаксичні повтори.

Втім, виділено й відмінності, для прикладу: Дж. Байдену притаманне часте вживання уточнювального прикметника «*every*» («*every American taxpayer*», «*every tool at our disposal*», «*pursuing every avenue*») для акценту на конкретних особах, предметах чи діях, а також порівнянь, введених лексемою «*like...*», паралелізму та граматичної категорії пасивного стану дієслова для зміщення акценту від діяча до самої дії («*explosion...which was done not by...*»). Натомість, Р. Сунаку характерне використання єднального прислівника «*together*» («*together we hold fast*», «*we'll work together*»), порівняльної конструкції «*as...as...*» та метафори («*in these darkest days*»).

Далі, обидва політика спрямовують стратегію самопрезентації на зміцнення довіри громадськості. Щодо демонстрації професійності Дж. Байден використовує непряму мову («*they tell me...*») та граматичну категорію пасивного стану дієслова («*I'm told...*») для наголошення на своїх досягненнях зі сторони, в той час як Р. Сунак для досягнення цієї ж мети користується семантичними опозиціями у вигляді антитез («*said/did*»), граматичною категорією теперішнього доконаного часу («*have spent*», «*have been*») та дієприслівниками («*doing*», «*bringing*»).

Президент демонструє інтелектуалізацію апелюючи чіткими фактами з історії інших держав («*Warsaw Uprising*», «*Orange Revolution*», «*Revolution of Dignity*», «*deliberate famine in 1932-33*»), при цьому звертаючись до метафор («*iron fist of communist rule*», «*brave ice and fire*») та емоційно забарвленої лексики

з негативною конотацією («*partition*», «*oppression*», «*destroyed*», «*deliberate*», «*harsh*» та «*repressive*») для яскравішого сприйняття описаного слухачами; прем'єр-міністр, у свою чергу, посилається на слова та досягнення відомих постатей («*as Henry Kissinger wrote...*», «*those lines from Yeats...*», «*Stephenson's steam engine, Darwin's theory of evolution...*» та ін.).

Дж. Байден проявляє патріотизм через яскраві метафори («*bring the idea of America*», «*America is the beacon to the world still*», «*American leadership...holds the world together*»), емоційно забарвлену лексику із позитивною конотацією («*optimistic*», «*optimism*», «*never give up*», «*big-hearted place*», «*united*») та синтаксичні повтори. Натомість у промовах Р. Сунака знаходимо лексику із різними семантичними полями на позначення Великобританії («*leader*», «*partner*», «*democracy*»), лише одну метафору («*frontier nation*»), порядковий числівник «*the first*» для позначення переваги над іншими («*the first country...to provide tanks to Ukraine*», «*the first to train pilots and marines*», «*the world's first ever malaria vaccine*») та плеоназм («*first ever*»).

Президент наголошує на особистій відповідальності за допомогою гіперболи («*there's no higher priority for me*»), модальних дієслів «*cannot*» та «*will not*» («*we cannot and will not let terrorists...win*») та лексики в межах семантичного поля відповідальності («*worldwide commitment*»); прем'єр-міністр робить це через семантичні опозиції у вигляді антитез («*promise/deliver*», «*talk/deliver*», «*others/I*») для надання своїм словам практичної ваги, використання послідовних коротких заперечних речень та гіпербол («*I will stop at nothing*», «*security...will always be our overriding priority*»).

Обидва лідери вдаються до стратегії аргументації для підсилення своєї політичної влади, демонстрації раціонального підґрунтя прийнятих рішень та потенційних планів. Зазвичай це відбувається через формулювання чіткої тези та надання ряду конкретних аргументів на її підтвердження, включно із типовими словами-зв'язками («*firstly/secondly...*», «*first/second/third...*», «*number one/two...*», «*look*», «*for example*», «*so*», «*that's why*», «*finally*» та ін.). Втім, Дж. Байдену

властиво привертати увагу слухачів за допомогою риторичних запитань, а Р. Сунаку – через звернення до їхньої уяви та емоцій, змальовуючи гіпотетичні ситуації; його аргументам також часто властивий лаконічний формат називних речень.

Далі, президент у наведених прикладах для досягнення компромісу вдається до прийомів подяки («*I'm grateful to Chancellor Scholz*») та схвалення («*Poland's generosity... is extraordinary*», «*France's strong record of leadership*», «*I'm proud to take the baton from you, President Macron*»), а також метафори («*open your hearts and your homes*», «*take the baton*»), щоб налаштувати доброзичливі стосунки для досягнення спільної мети. Натомість, прем'єр-міністр шукає компроміси через безпосередній діалог із опонентом («*I want people to clearly understand...*», «*we want a reasonable dialogue*»), проте при цьому йому теж властивий прийом схвалення («*we hugely value public sector workers*», «*they do incredibly important work*»).

Стратегія дискредитації використовується обома політиками для викриття негативних сторін образів противників та їхніх протиправних дій. Вживання емоційно забарвленої лексики із негативною конотацією на позначення опонента та його дій притаманне як Дж. Байдену («*assault*», «*needless conflict*», «*human suffering*», «*starve*», «*naked aggression*», «*bullying*», «*coercion and corruption*», «*war without a cause*», «*aggressor*», «*dictator bent on rebuilding an empire*», «*butcher*», «*threats*», «*completely annihilate*»), так і Р. Сунаку («*condemnation*», «*unleashed*», «*heinous acts*», «*redolent of the worst of humanity*», «*appalling attack*», «*aggression*», «*coercion*», «*sacrificing*», «*draining*», «*tearing up*», «*bruising encounters*», «*brutalising the civilian population*», «*scarred buildings*», «*piles of rubble*», «*manipulate*», «*exploit*», «*steal*», «*barbaric acts*», «*acts of evil*», «*terrorists*»).

Вони обидва вживають паралельні конструкції з поєднанням граматичних категорій часу дієслова: у президента це минулий із теперішнім («*he was wrong/he continues to be wrong*»), а в прем'єр-міністра – теперішній тривалий із

майбутнім («*they are willing/they will not succeed*») та минулий із майбутнім («*we proved him wrong/we will prove him wrong*»).

Звертаючи увагу на відмінне, у прикладах із промов Дж. Байдена знаходимо гіперболу («*tried to starve the world*»), алюзію («*they [нуїн та ХАМАС, – прим. авт.] both want to completely annihilate a neighboring democracy*», де «*neighboring democracy*» це Україна та Ізраїль), синтаксичні повтори та прагматичні заклики до переосмислення суворості дій противника («*he could end this war with a word*»). У випадку Р. Сунака викоремлено антитези («*solidarity/condemnation*», «*they want/need to hear*»), метафори («*it was written in the scarred buildings*», «*weaponise energy*»), порівняння («*countries like China and Russia*») та граматичну категорію пасивного стану дієслова для акценту уваги не на суб'єкті, а безпосередньо на дії («*has not been strong enough*»).

Щодо маніпулятивної стратегії, політики вдаються до неї для прихованого впливу на громадську думку та формування переконань серед населення, апелюючи до їхньої підсвідомості. Президент активно вживає яскраві метафори («*frontline of freedom*», «*stand in breach*», «*courage would be forged in fire and steel*», «*the iron will of America*»), персоніфікацію («*Kyiv stands proud/tall/free*»), алюзії («*fire and steel*» позначає війну та її основні технічні атрибути, «*world governed by fear and force*» вказує на росію та її політику залякування і насильства), іронію у формі антитези включно з паронимазією («*he thought he'd get the Finlandization of NATO. Instead, he got the NATOization of Finland*»), антитези («*chaos/stability*», «*building/destroying*», «*hope/fear*», «*light/darkness*», «*liberation/oppression*», «*freedom/captivity*») та полісиндетон у вигляді повторення сполучника «*and*». Тактика ігнорування представлення використанням коротких односкладних відповідей «*yes/no*».

Щодо прем'єр-міністра, він також використовує метафори («*tectonic plates of technology are shifting*», «*innovation is the golden thread*», «*monopoly on talent*», «*Crimea is a vulnerability for Putin rather than a strength*») та іронію («*they tried to blockade Ukrainian shipping routes and they failed*» з подальшим переліченням

поразок, а вся ситуація описана як «*a self-inflicted strategic calamity, «Putin's vain hope»*), проте решта мовних та стилістичних засобів відрізняються: виділено термінологію із технічних галузей («*AI*», «*quantum, synthetic biology*», «*semiconductors*», «*financial services*», «*life sciences*», «*AgriTech*», «*industries*»), антитезу («*vulnerability/strength*») та плеоназм («*the most highly qualified*»). Тактика ігнорування представлена фразою «*you'll have a chance to ask us questions later on*» для уникнення відповіді на поставлені питання.

Політики використовують стратегії захисту для збереження своєї репутації в обличчі критики та негативних обставин і уникнення неоднозначних ситуацій та конфліктів, використовуючи пояснення, виправляючи непорозуміння і висвітлюючи більшу кількість релевантного контексту. У промовах Дж. Байдена вона реалізована за допомогою синтаксичного повтору («*no offensive threat to Russia*»), порівняння («*I didn't anticipate them being as brutal as they have been*»), хеджування («*it's questionable whether...*»), розмивання семантики слів («*how long can the U.S. maintain...this military support for Ukraine? – ... for a long time*») або її чіткого розмежування («*would you still describe him...as a "worthy adversary"?* – *...I made it clear he was an adversary, and I said he was "worthy."*»), «*threat of the sanctions and imposing the sanctions and seeing the effect of the sanctions are two different things*»), ідіоми («*it's a bunch of malarkey*») та риторичного запитання.

У промовах Р. Сунака знайдено приклад уточнення ситуації («*I'm not saying government has no role*») та зміщення акценту зі своєї особи на інших («*Why do you think that approach is wrong for the UK? – This is a President and an administration that...*»). Втім, більше специфічних деталей чи художніх засобів не було помічено, що зумовлює актуальність подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець О. М. Просодичні засоби організації точки зору у політичній промові. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень*: збірник матеріалів Круглого столу. Київ, 12 травня 2017 р. Київ, 2017. 19–22 с.
2. Ананко Т. Р. Стратегії аргументації в політичному дискурсі Джо Байдена. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія*. 2021. Т. 24, № 1. 9-15 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2021_24_1_3 (дата звернення: 17.11.2023)
3. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
4. Бондаренко Я. О. Прагматичні параметри дискурсу мовної особистості: від конфлікту до гармонії. *Мова і культура. Культурологічний компонент мови*. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2002. Т. 2. Вип. 4. 33-41 с.
5. Бурлака А. О. Лінгвокультурні особливості політичного дискурсу. *Перекладацькі інновації* : матеріали II Всеукр. студ. наук.-практ. конф., м. Суми, 15 – 16 березня 2012 р. 140 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14056927.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)
6. Волянчук І. О. Політичний дискурс в умовах російсько-української війни: лінгвістичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Випуск 1, том 2. 47-52 с. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.8> (дата звернення: 17.11.2023)
7. Вступ Фінляндії до НАТО розбив «аргументи» Путіна щодо війни з Україною – аналітики. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/finlyandiya-nato-putin/32356066.html> (дата звернення: 17.11.2023)
8. Гайдаєнко, Ю. Р. Явище евфемізації в політичній комунікації (на матеріалі промов Ангели Меркель та Петра Порошенка) : маг. дис. : 035. Київ, 2022. 51 с.

URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/51856/1/Haidaienko_magistr.pdf

(дата звернення: 17.11.2023)

9. Гайдулін О. О. Політичний дискурс як праксіологічна складова політологічного навчання : соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови. Матеріали Всеукр. нар. завід. каф. соц.-гум. дисц. Київ, 1997. 23-25 с.
10. Гой Б. В. Комунікативні стратегії і тактики у різні типах публічного дискурсу : квал. маг. робота : 035.10. Вінниця, 2020. 107 с. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/9612> (дата звернення: 17.11.2023)
11. Завальська Л. В. Комунікативна стратегія консолідації в інтерактивному спілкуванні українських політиків. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2015. Вип. 40. 88-91 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2015_40_23 (дата звернення: 17.11.2023)
12. Завальська Л. В. Комунікативні стратегії і тактики в політичному інтерактиві: лінгвопрагматичний аспект : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Одеса, 2017. 20 с.
13. Завальська Л. В. Реалізація комунікативної стратегії захисту в українських політичних ток-шоу. *Вісник ОНУ. Сер.: Філологія*. 2020. Т. 25, вип. 2 (22). 29-35 с.
URL: <http://philolvisnyk.onu.edu.ua/article/view/235175/233695> (дата звернення: 17.11.2023)
14. Запорожець О. Ю. Особливості політичного дискурсу у період світової економічної кризи. *Політичний менеджмент*. 2010. № 4. 83-93 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2010_4_11 (дата звернення: 17.11.2023)
15. Зіньковська Д. О. Особливості перекладу англійськомовного політичного дискурсу. Херсон : Видавництво ХДУ. 2020 р. 60 с.
16. Зіньковська Д. О. Лінгвопрагматичні особливості англійськомовних політичних промов (на матеріалі перекладу українською мовою): квал.

- маг. роб. 035.041. Херсон, 2020.
URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/13218> (дата звернення: 17.11.23)
17. Касяненко К. М. Функціонування лексико-фразеологічних одиниць в українському політичному дискурсі (на матеріалі мовлення О. Ляшка) : квал. маг. робота. Суми, 2021. 80 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/12040> (дата звернення: 17.11.2023)
18. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: монографія. Одеса: Астропринт, 2008. 324 с.
19. Кондратенко Н. Реалізація параметра театральності в українському політичному дискурсі: основні вияви. *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення* : збірн. тез доп. міжнар. наук. конф. Одеса, 23-24 вересня 2021 р. Одеса, 2021. 90-95 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/13106 (дата звернення: 17.11.2023)
20. Крапива, Ю. В. Політична промова як різновид політичної комунікації. *Закарпатські філологічні студії : науковий журнал*. Ужгород, 2019. Т. 2. Вип. 11. 42-45 с. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.11-2.7> (дата звернення: 17.11.2023)
21. Кривенко С.-В. О. Семантична парадоксальність політичного дискурсу (теоретико-методологічний аналіз). *Теорія та історія політичної науки*. Львів, 2016. 30 с. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/dis_kryvenko.pdf (дата звернення: 17.11.23)
22. Криницька, О. І. Реалізація комунікативних стратегій у художньому тексті (на матеріалі української модерної драми кінця XIX – початку XX століття) : дис. канд. філол. наук, Івано-Франківськ, 2009. 249 с.
23. Кузьмін П. В. Політична діяльність: теоретичні засади та практика сучасної України : автореф. дис. ... док. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2008.

- 32 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594632.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)
24. Лосєва І.В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу): дис. док. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2016. 261 с.
25. Лукіна Л. В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. *Науковий журнал «Політикус». Політична культура та ідеологія*. Київ, 2021. 75-80 с. URL: http://politicus.od.ua/2_2021/13.pdf (дата звернення: 17.11.23)
26. Марчук Т. Л., Лисак К. М. Лінгвостилістичні засоби вираження ідіостилю Марини Левицької в оригіналі та перекладі (на матеріалі роману «Коротка історія тракторів по-українськи»). *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2021. Вип. 19, №1. 90–98 с. URL: <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2021.19.90-98> дата звернення: 17.11.2023)
27. Мацько Л. І. Стилїстика української мови: Підручник. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.
28. Методика підготовки і проведення публічного виступу. *Elib LNTU*. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/риторика%20укр.мова/page8.html (дата звернення: 17.11.2023)
29. Мелешенко, О. О. Комунікативна стратегія конструювання позитивного іміджу (на матеріалі твіттера Д. Трампа). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (91). 2020. 1-18 с. URL: <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-05> (дата звернення: 17.11.2023)
30. Монастир'єва Л. В. Комунікативні стратегії переконання як одна з характеристик мовної особистості лідера. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Вип 31. № 4.

- 176-180 с. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/32> (дата звернення: 17.11.2023)
31. Моркотун С.Б. Лінгвістичні особливості структурного оформлення презентаційної промови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 64. 178–181 с.
32. Основи теорії аргументації. *Vseosvita*. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/000zdr-fdc1.docx.html> (дата звернення: 17.11.2023)
33. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. № 6. 66–69 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/8424/1/17.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)
34. Пархоменко В. О. Експліцитно-перформативні висловлювання в англійській мові. *Перекладацькі інновації* : матеріали III Всеукр. студ. наук.-практ. конф., м. Суми, 15- 16 березня 2013 р. Суми, 2013. 36-38 с. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/30500> (дата звернення: 17.11.2023)
35. П'єцух О. І. Тактика похвали та компліменту як базис стратегії компромісу в британських парламентських дебатах. *«Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського», Серія: «Філологія. Журналістика»*. 2022. Вип. 1, № 2. 179–184 с. URL: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-1/31> (дата звернення: 17.11.2023)
36. Політична ідеологія - Загальна теорія політики : навч. посібник. *Політологія: Онлайн бібліотека - Книги, підручники, реферати, лекції*. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-562.html> (дата звернення: 17.11.2023)
37. Рафалюк В. В. Особливості політичних текстів про військову агресію РФ проти України. *Львівський філологічний часопис*. 2022. № 12. 149–156 с.

- URL: <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2022-12.23> (дата звернення: 17.11.2023)
38. Самойлова І. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки.* 2016. Кн. 1. 235-238 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_1_47 (дата звернення: 17.11.2023)
39. Селіванова, О. О. Сучасна лінгвістична енциклопедія: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К., 2008. 711 с.
40. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність [на матеріалах сучасної газетної публіцистики] : монографія / за ред. В. Різуна. Київ : Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2002. 392 с.
41. Сідак О. О. Політична образа як тактика мовленнєвої стратегії руйнації іміджу політика (на матеріалі англomовного публіцистичного дискурсу). *Нова філологія.* 2010. № 39. 178-183 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2010_39_31 (дата звернення 17.11.2023)
42. Сіденко, Н. Г. Теоретичні засади вивчення маніпуляції. *Humanities and Social Sciences in Europe : Achievements and Perspectives. The 5 Snternational symposium proceedings. Відень, 15 вересня 2014 р.* Відень, 2014. 166-173 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/4183> (дата звернення: 17.11.2023)
43. Славова Л.Л. Комунікативні стратегії та тактики у сучасному масмедійному політичному дискурсі: зіставний аспект (на матеріалі українських та американських Інтернет-джерел). *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка.* 2006. 116-117 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2210/1/06sllldzm.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)

44. Славова, Л. Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології: США – Україна. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 358 с.
45. Способи аргументації. *Бібліотека BukLib.net*. URL: <https://buklib.net/books/36793/> (дата звернення: 17.11.2023).
46. СТРАТЕГІЯ. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/strateghija> (дата звернення: 17.11.2023).
47. Стратегія. *Словник іншомовних слів Мельничука*. URL: https://slovnuk.me/dict/foreign_melnychuk/стратегія (дата звернення: 17.11.2023).
48. Стрій Л. І. Комунікативна стратегія самопрезентації в ритуальних жанрах політичного дискурсу. *Вісник ОНУ. Сер.: Філологія*. 2015. Т. 20, вип. 2(12). 182-189 с.
URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/405611.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)
49. Структурно-типологічні характеристики політичної промови (на матеріалі виступів А. Меркель). *[Електронний ресурс]*. URL: <http://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/RedePol.pdf> (дата звернення: 17.11.2023)
50. ТАКТИКА. *Академічний тлумачний словник української мови*. URL: <https://sum.in.ua/s/taktyka> (дата звернення: 17.11.2023).
51. Ткач, В. О. Метафора в англomовних текстах політичних промов та способи її перекладу українською мовою : магістерська дис. : 035. Київ, 2022. 127 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/52572> (дата звернення: 17.11.2023)
52. У РФ знову погрожують Фінляндії та Швеції через вступ до НАТО. *УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/russianworld/u-rf-znovu-pogrozhuuyut-finlyandiji-ta-shveciji-cherez-vstup-do-nato-novini-rosiji-11920632.html> (дата звернення: 17.11.2023)

53. Чеберяк 2010: 106) Чеберяк А.М. Мовленнєвий жанр «відкритий лист» : комунікативно-прагматичні аспекти організації (на матеріалі української, польської, англійської мов) : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.15. «Загальне мовознавство». Львів, 2010. 256 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/260 (дата звернення: 17.11.2023)
54. Чорна О. О. Особливості функціонування метафори в політичному дискурсі сучасної публіцистики (на матеріалі української та чеської періодики). *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. Вип. 9. 637-643 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2013_9_94 (дата звернення: 17.11.2023)
55. Швелідзе Л. Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української та англійської мов): дис. канд. філол. наук. Вінниця, 2021. 240 с. URL: <https://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/9878> (дата звернення: 17.11.2023)
56. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2013. № 1. С. 263–269.
57. Як стати впливовими комунікатором. URL: https://50vidsotkiv.org.ua/wp-content/uploads/pdf/NDI_Handbook_Mod7_updated.pdf (дата звернення: 17.11.2023)
58. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Київ : "Академія", 2010. 312 с.
59. Benveniste E. Problems in general linguistics. Coral Gables : University of Miami Press, 1971. 317 p.
60. Bunch of malarkey. *TheFreeDictionary.com*. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com/a+bunch+of+malarkey> (дата звернення: 17.11.2023)

61. Finlandization. *Meanings & Definitions of English Words. Dictionary.com.* URL: <https://www.dictionary.com/browse/finlandization> (дата звернення: 17.11.2023).
62. Habermas J. *The theory of communicative action / Translated by Thomas McCarthy. – Volume one : Reason and the rationalization of society. – Boston : Beacon Press, 1984. – 465 p.*
63. Lasswell H. D. *Language of politics: Studies in quantitative semantics.* Cambridge : Massachusetts Institute of Technology, 1968. 398 p.
64. McNair B. *Introduction to Political Communication.* Taylor & Francis Group, 2017. 252 p.
65. Nordquist R. *What Is Verbal Hedging? ThoughtCo.* URL: <https://www.thoughtco.com/verbal-hedge-communication-1692585> (дата звернення: 17.11.2023).
66. *Why and how to stand in the breach. Jubilant Age.* URL: <https://jubilantage.com/why-and-how-to-stand-in-the-breach/> (дата звернення: 17.11.2023)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

(дата звернення 17.11.2023)

67. PM speech at Finchley United Synagogue: 9 October 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-finchley-united-synagogue-9-october-2023>
68. PM speech at Lord Mayor's Banquet: 13 November 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-lord-mayors-banquet-13-november-2023>
69. PM speech at Munich Security Conference - 18 February 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-munich-security-conference-18-february-2023>
70. PM's speech at the Future Resilience Forum: 9 October 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-speech-at-the-future-resilience-forum-9-october-2023>
71. PM speech at the Ukraine Recovery Conference: 21 June 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-the-ukraine-recovery-conference-21-june-2023>
72. PM speech on building a better future: 4 January 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-making-2023-the-first-year-of-a-new-and-better-future-4-january-2023>
73. PM speech on Net Zero: 20 September 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-on-net-zero-20-september-2023>
74. PM's speech on the economy: 20 November 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-speech-on-the-economy-20-november-2023>
75. PM speech to the CBI conference: 21 November 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-to-the-cbi-conference-21-november-2022>

76. PM speech to the Lord Mayor's Banquet: 28 November 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-to-the-lord-mayors-banquet-28-november-2022>
77. Prime Minister's keynote speech at the Global Investment Summit: 27 November 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-keynote-speech-at-the-global-investment-summit-27-november-2023>
78. Remarks by President Biden Ahead of the One-Year Anniversary of Russia's Brutal and Unprovoked Invasion of Ukraine. URL: https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-ahead-of-the-one-year-anniversary-of-russias-brutal-and-unprovoked-invasion-of-ukraine/?utm_source=link
79. Remarks by President Biden and President Macron of France in Joint Press Conference. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/12/01/remarks-by-president-biden-and-president-macron-of-france-in-joint-press-conference/>
80. Remarks by President Biden and Prime Minister Rishi Sunak of the United Kingdom Before Bilateral Meeting. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/06/08/remarks-by-president-biden-and-prime-minister-rishi-sunak-of-the-united-kingdom-before-bilateral-meeting-2/>
81. Remarks by President Biden and Prime Minister Rishi Sunak of the United Kingdom in Joint Press Conference. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/06/08/remarks-by-president-biden-and-prime-minister-rishi-sunak-of-the-united-kingdom-in-joint-press-conference/>
82. Remarks by President Biden on Continued Support for Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches->

- [remarks/2023/01/25/remarks-by-president-biden-on-continued-support-for-ukraine/](https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/01/25/remarks-by-president-biden-on-continued-support-for-ukraine/)
83. Remarks by President Biden on Russia’s Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>
84. Remarks by President Biden on the United States’ Response to Hamas’s Terrorist Attacks Against Israel and Russia’s Ongoing Brutal War Against Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/10/20/remarks-by-president-biden-on-the-united-states-response-to-hamass-terrorist-attacks-against-israel-and-russias-ongoing-brutal-war-against-ukraine/>
85. Remarks By President Biden Providing an Update on Russia and Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/04/21/remarks-by-president-biden-providing-an-update-on-russia-and-ukraine-3/>
86. Remarks by President Biden to Military Families on Independence Day. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/07/04/remarks-by-president-biden-to-military-families-on-independence-day/>
87. Rishi Sunak's first speech as Prime Minister: 25 October 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-rishi-sunaks-statement-25-october-2022>
88. Statement by President Joe Biden on Remembering the Holodomor. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/11/23/statement-by-president-joe-biden-on-remembering-the-holodomor/>
89. Statement by President Joe Biden on Support for Ukraine and Call with President Zelenskyy of Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing->

[room/statements-releases/2022/06/15/statement-by-president-joe-biden-on-support-for-ukraine-and-call-with-president-zelenskyy-of-ukraine/](https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/06/15/statement-by-president-joe-biden-on-support-for-ukraine-and-call-with-president-zelenskyy-of-ukraine/)

90. Statement from President Joe Biden on the 160th Anniversary of the Emancipation Proclamation. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/01/01/statement-from-president-joe-biden-on-the-160th-anniversary-of-the-emancipation-proclamation>